

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Ağustos 2023

Son Güncelleme Tarihi: 12.09.2023

Not: Sunumda yer verilen veri, görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup sadece bilgi amaçlıdır.

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER.....	3
B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM.....	21
C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER	28
1) MAL TİCARETİ.....	29
2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ.....	41
D- YATIRIM ORTAMI	52
E- SERBEST BÖLGELER.....	58
F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU ve ÇOK TARAFLI TİCARET	64

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

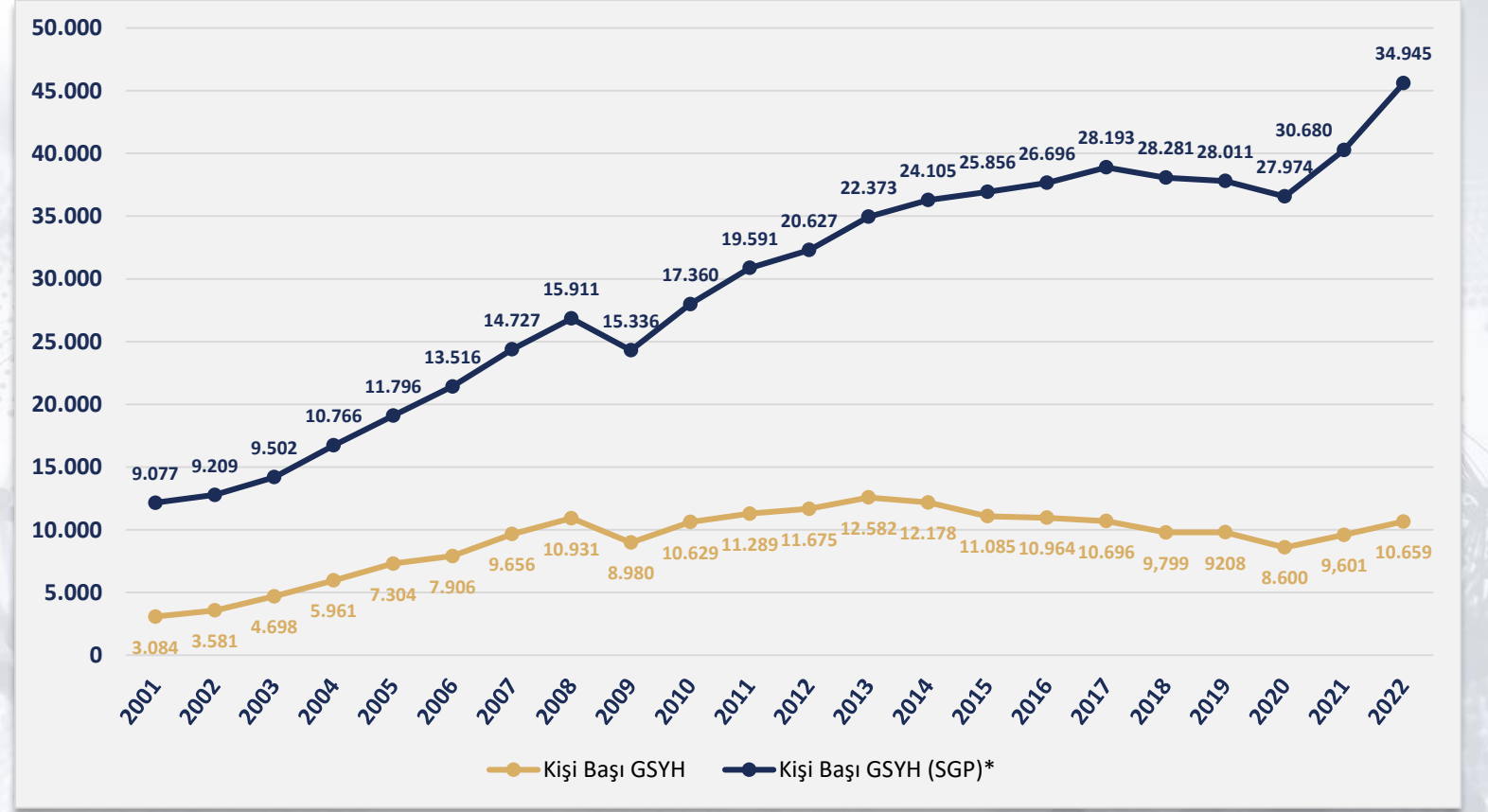
Temel Ekonomik Göstergeler

	2000	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GSYH ARTIŞI, Zincirlenmiş Hacim Endeksi , %	6,9	8,4	6,1	3,3	7,5	3,0	0,8	1,9	11,4	5,5
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar TL	171	1.168	2.351	2.627	3.134	3.761	4.318	5.048	7.256	15.012
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar \$	273	777.5	867	869	859	797	759,3	717,1	807,9	905,8
NÜFUS, Bin Kişi	64.249	73.142	78.218	79.278	80.313	81.407	82.579	83.385	84.147	85.280
KİŞİ BAŞINA GSYH, Cari Fiyatlarla, \$	4.249	10.629	11.085	10.964	10.696	9.799	9.208	8.600	9.601	10.659
İHRACAT (GTS, F.O.B.), Milyon \$	-	-	151	149,2	164,5	177,2	180,8	169,6	225,2	254,2
İHRACAT(GTS)/GSYH,%	-	-	17,4	17,2	19,1	22,2	23,8	23,7	27,9	28,1
İTHALAT (GTS, C.I.F.), Milyon \$	-	-	213,6	202,2	238,7	231,2	210,3	219,5	271,4	363,7
İTHALAT(GTS)/GSYH, %	-	-	24,6	23,3	27,8	29	27,7	30,6	33,6	40,2
İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI (% GTS)	-	-	70,7	73,8	68,9	76,6	86	77,3	83	69,9
SEYAHAT GELİRLERİ, Milyar \$	7,6	22,6	27,3	19,1	23	25,9	34,3	13,3	26,6	41,2
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR (GİRİŞ), Milyar \$	1	9,1	19,3	13,8	11,2	12,5	9,5	7,7	13,3	13
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (Milyar \$)	-9,9	-44,6	-26,6	-26,7	-40,0	-20,2	10,8	-31,9	-7,2	-48,4
CARİ İŞLEMLER DENGESİ/GSYH, %	-3,6	-5,7	-3,1	-3,1	-4,7	-2,5	1,4	-4,4	-0,9	-5,4
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI, %	-	46,5	51,3	52	52,8	53,2	53	49,3	51,4	53,1
İŞSİZLİK ORANI, %	-	11,1	10,3	10,9	10,9	11	13,7	13,2	12	10,5
İSTİHDAM ORANI, %	-	41,3	46	46,3	47,1	47,4	45,7	42,8	45,2	47,5
TÜFE, (On iki aylık ortalamalara göre değişim) (%)	-	8,6	7,7	7,8	11,1	16,3	15,2	12,28	19,6	72,3
TÜFE (%)	-	6,4	8,81	8,53	11,92	20,3	11,84	14,6	36,08	64,27
ÜFE, (On iki aylık ortalamalara göre değişim) (%)	-	8,52	5,28	4,3	15,82	27,01	17,56	12,18	43,86	128,47
ÜFE (%)	-	8,87	5,71	9,94	15,47	33,64	7,36	25,15	79,89	97,72

Kişi Başı Düşen GSYH, ABD Doları

- Kişi başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH), 2022 yılında, 2002 yılına göre yaklaşık 3 katına çıkarak 3.608 dolardan 10.659 dolara yükselmiştir.
- Satın Alma Gücü Paritesi'ne (SGP) göre, 2022'de kişi başı GSYH 34.945 dolar olmuştur.

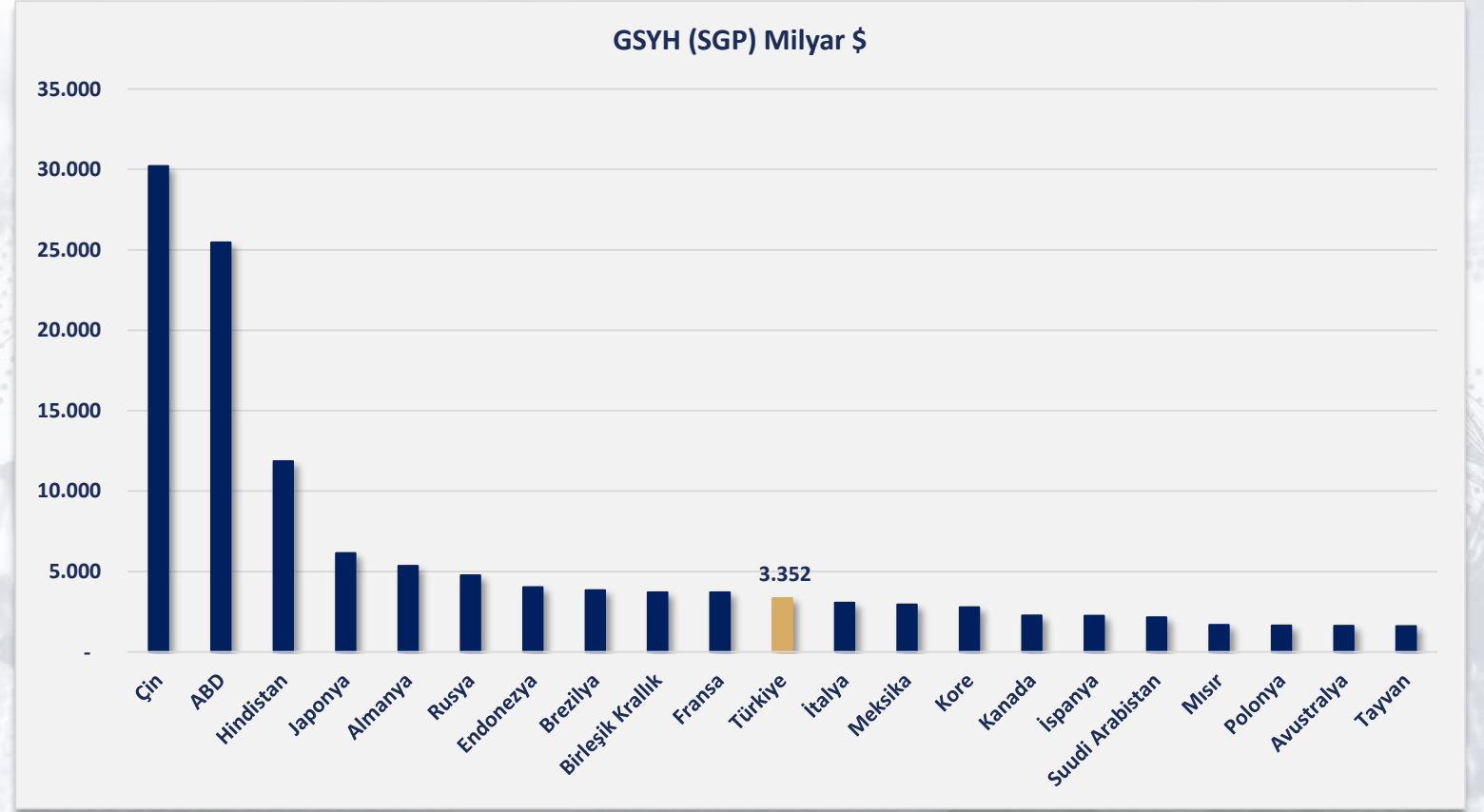

Kaynak: TÜİK
*Geçici veri

Dünyanın En Büyük 20 Ekonomisi (Satın Alma Gücü Paritesine Göre GSYH)

- 2022 yılı itibarıyla Satın Alma Gücü Paritesine (SGP) göre GSYH sıralamasında Türkiye, dünyanın 11. Avrupa'nın 4. büyük ekonomisidir.

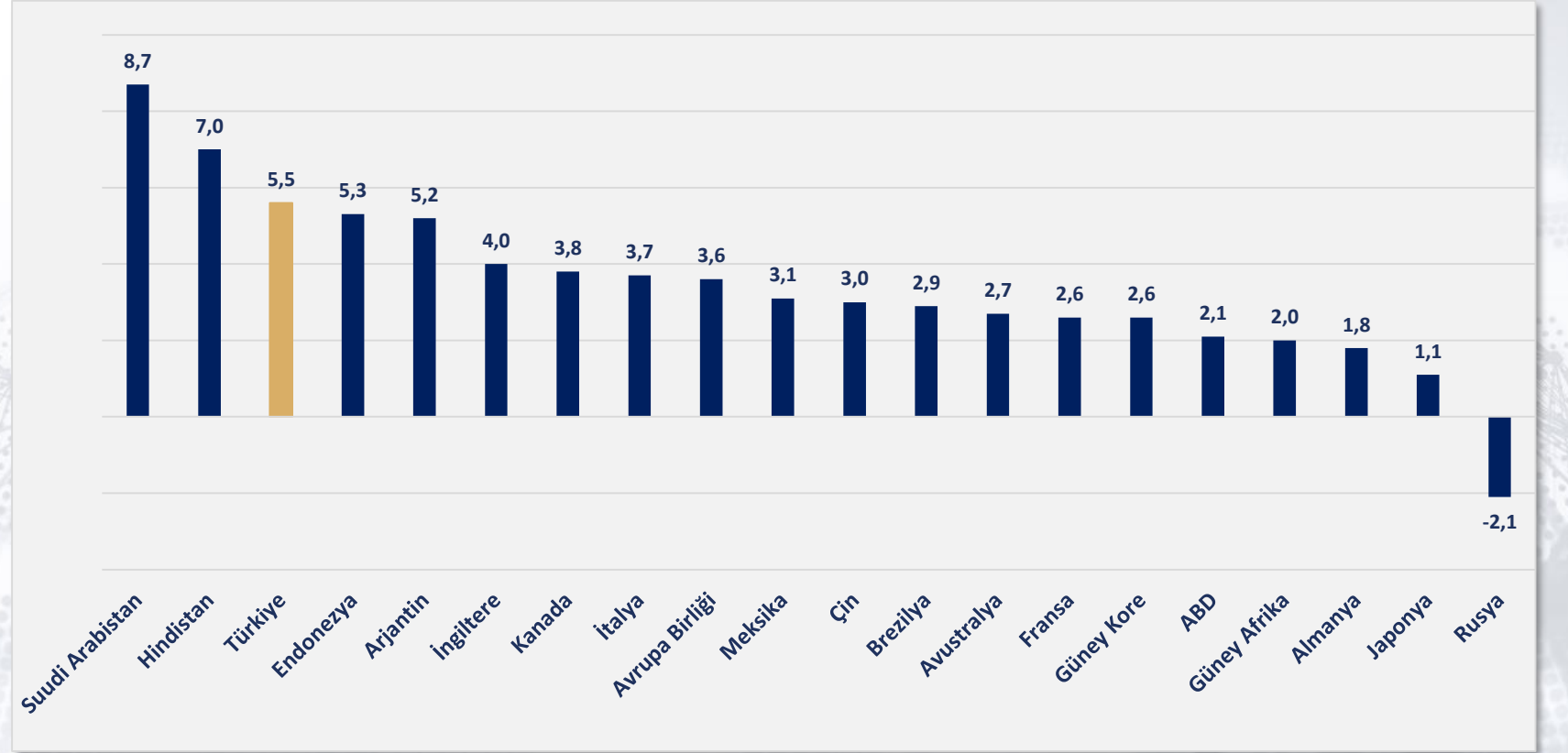

Kaynak: IMF

➤ Türkiye ekonomisi 2022 yılında %5,5 oranında büyümüştür.

G20 Ülkelerinin GSYH Değişimleri (%) (2022)

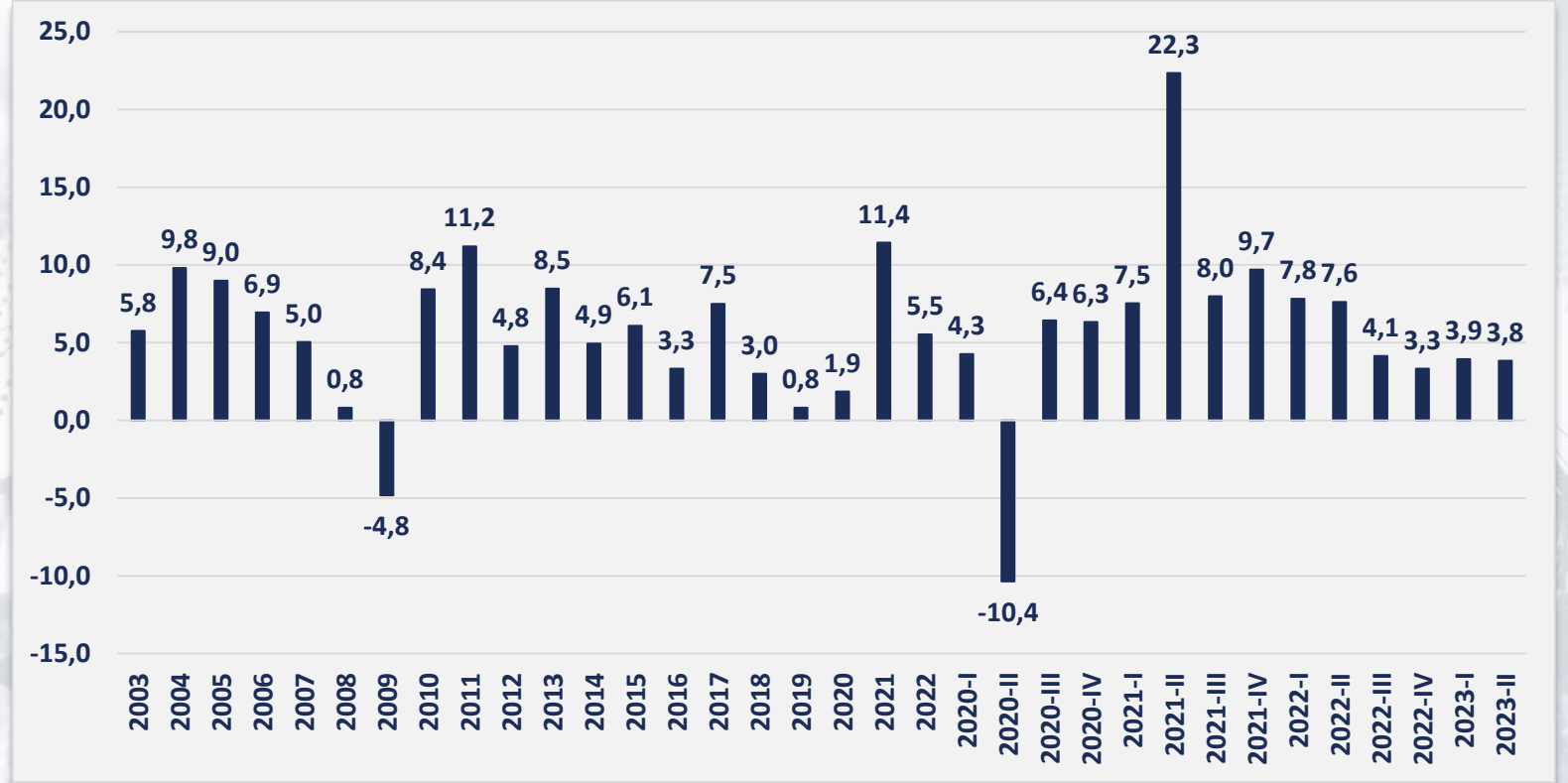

Kaynak: S&P Global, EIU, Eurostat, US BEA, Australian Bureau of Statistics

Dönemler İtibarıyla GSYH Büyüme Oranları (%)

- Türkiye ekonomisi 2023 yılının ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %3,8 oranında büyümüştür.
- 2003-2022 döneminde ise Türkiye ekonomisinde yıllık ortalama %5,6 oranında büyüme kaydedilmiştir.

Yıllık Artışlar

Kaynak: TÜİK

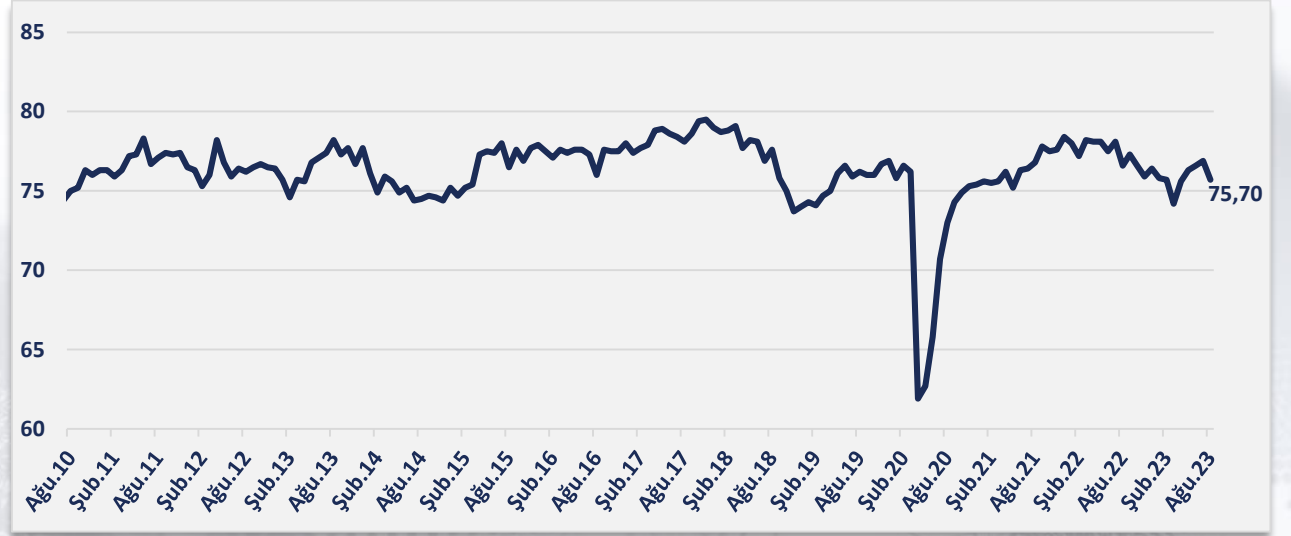

➤ 2023 yılı Ağustos ayında, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı yıllık bazda 0,9 puan, aylık bazda ise 1,20 puan azalışla %75,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

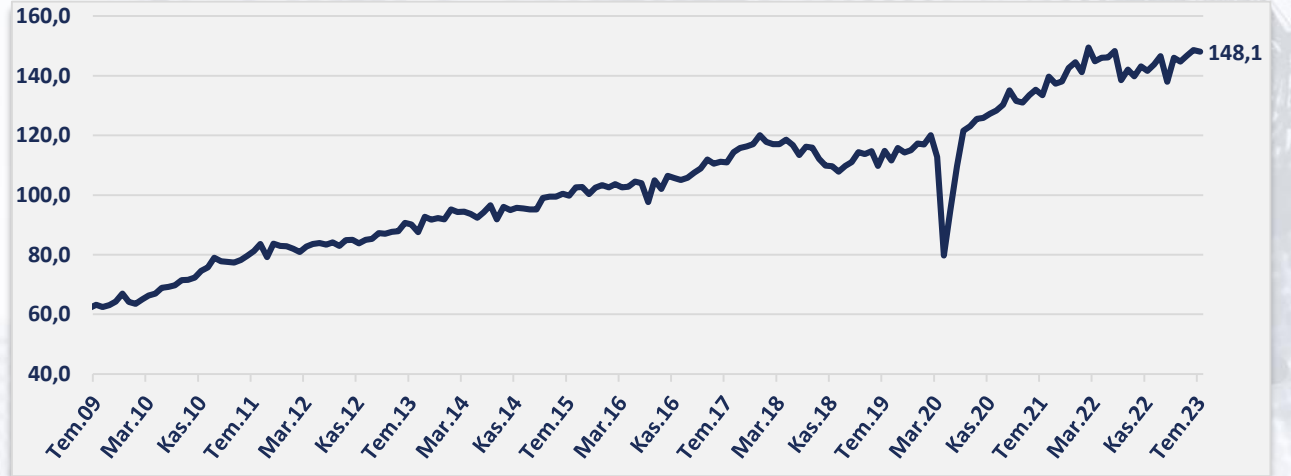
➤ 2023 Temmuz ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi endeksi bir önceki aya göre %0,4 oranında azalırken, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksinde ise bir önceki yılın aynı ayına göre %7,4 oranında artış gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: TCMB

Sanayi Üretim Endeksi*

Kaynak: TÜİK

*Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış Endeks (2015=100)

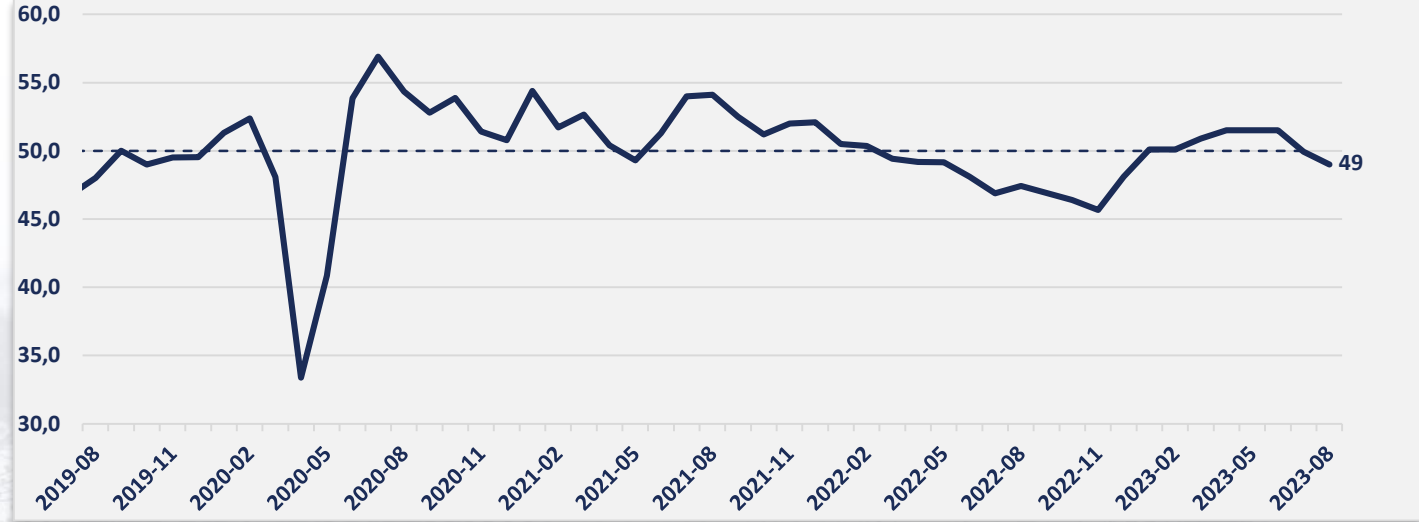
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

➤ PMI, 2023 yılı Ağustos ayında 49,0 olarak gerçekleşmiştir.

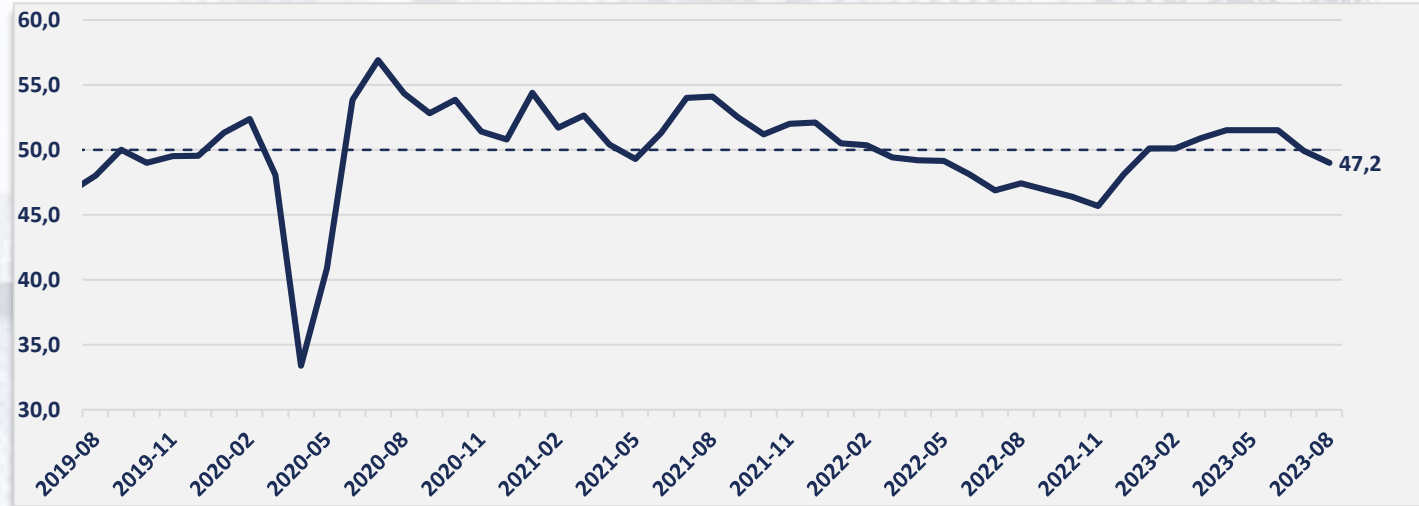
➤ Yeni ihracat siparişleri endeksi Ağustos ayında 47,2 olarak gerçekleşmiştir.

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)

Kaynak: S&P Global

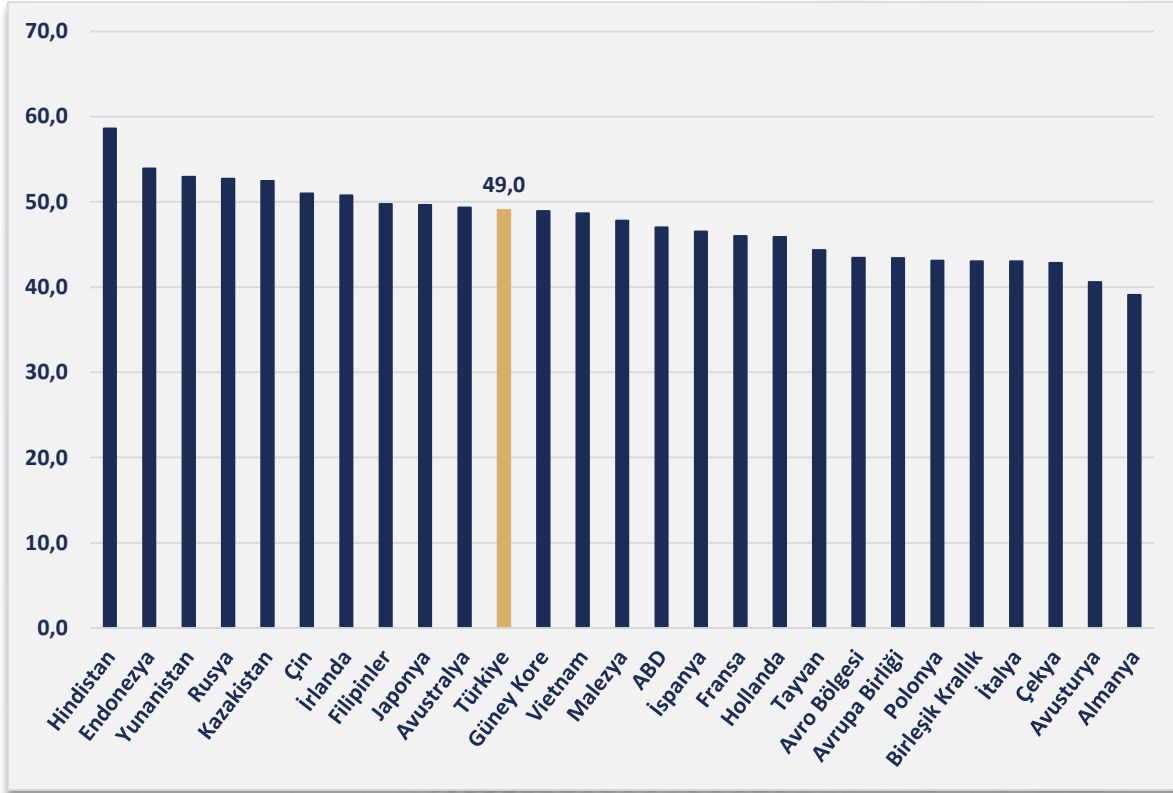
Yeni İhracat Siparişleri Endeksi

Kaynak: S&P Global

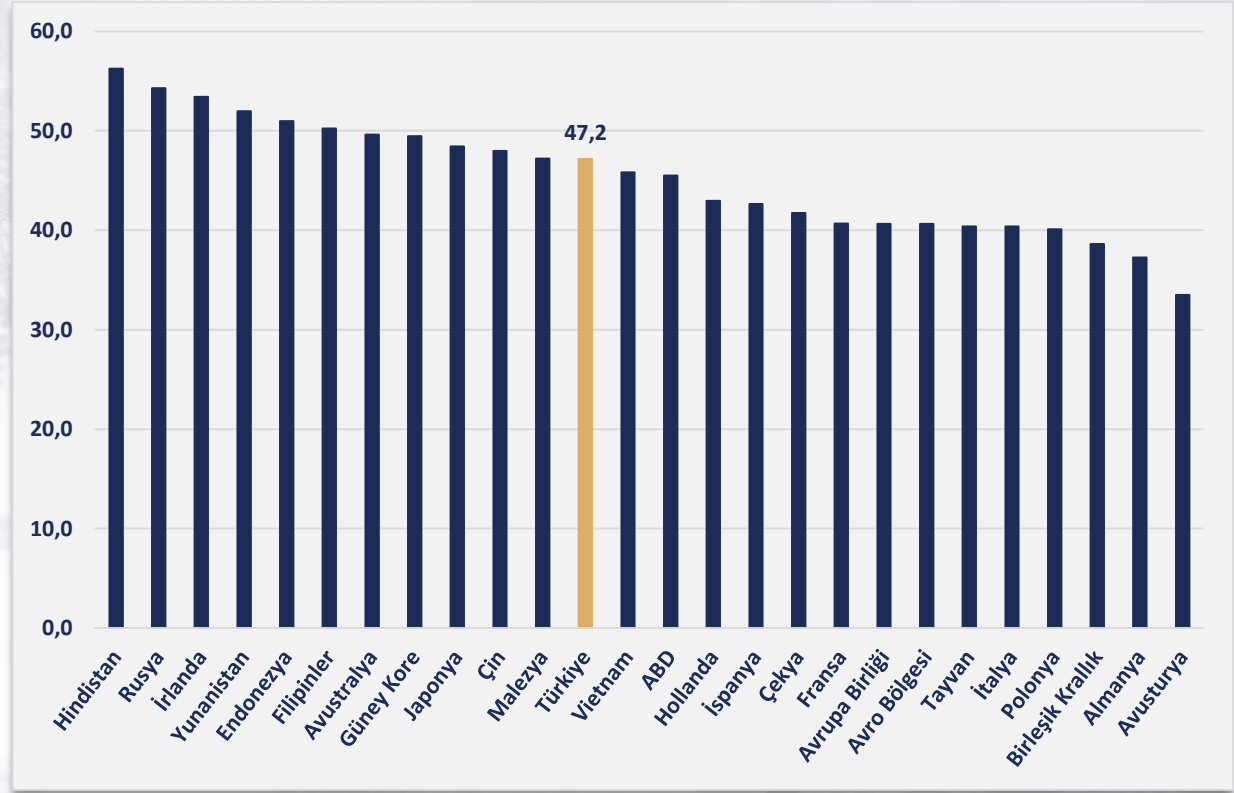
İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi* (PMI), Ağustos 2023

Kaynak: S&P Global

- Endeksin 50 değerinin üzerinde olması imalat sanayinde iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir. Mevsimsellikten arındırılmış veriler kullanılmıştır.

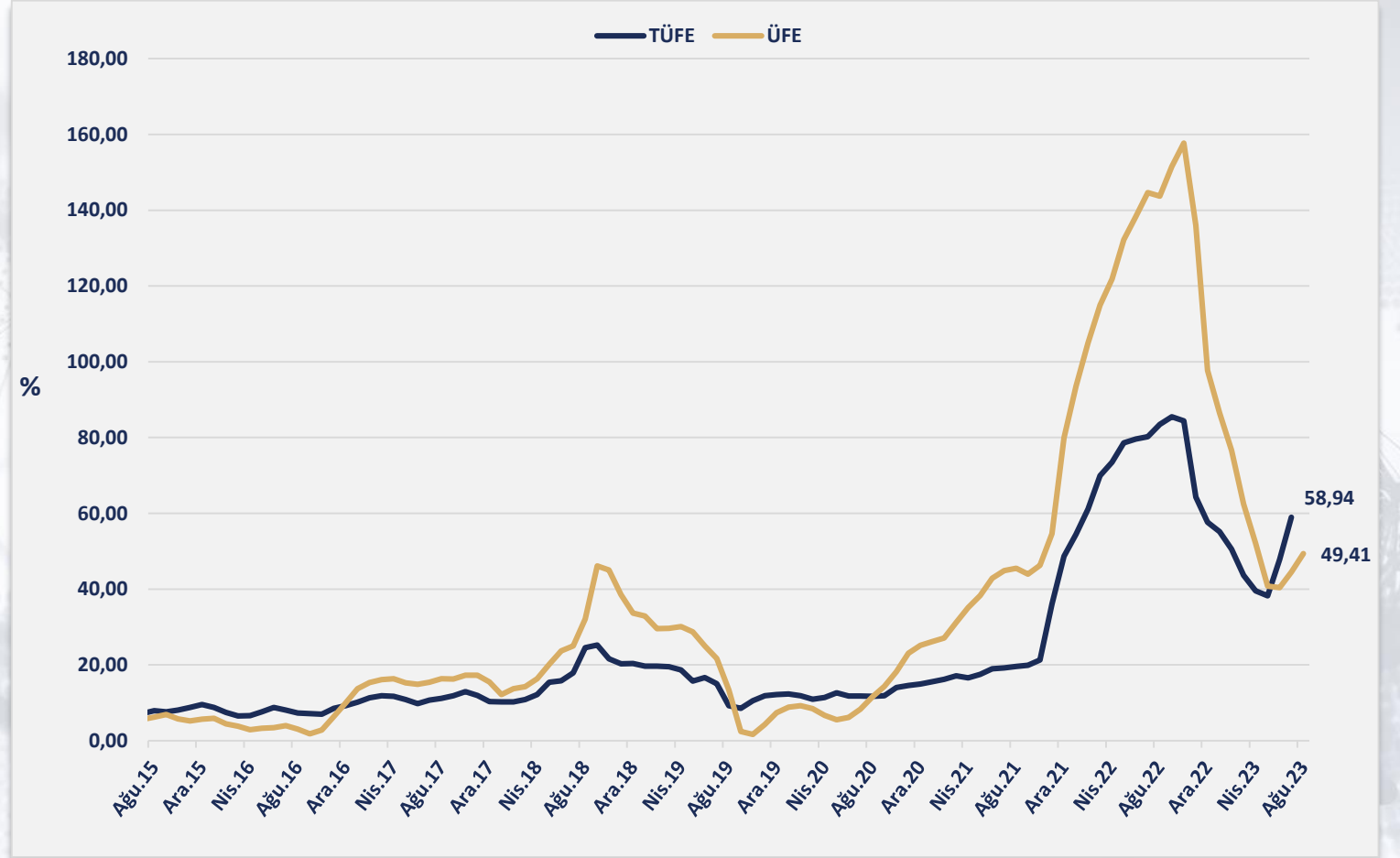
Yeni İhracat Siparişleri Endeksi*, Ağustos 2023

- 2023 yılı Ağustos ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre, TÜFE'de %58,94, Yİ-ÜFE'de ise %49,41 oranında artış gerçekleşmiştir.

Enflasyondaki Gelişmeler

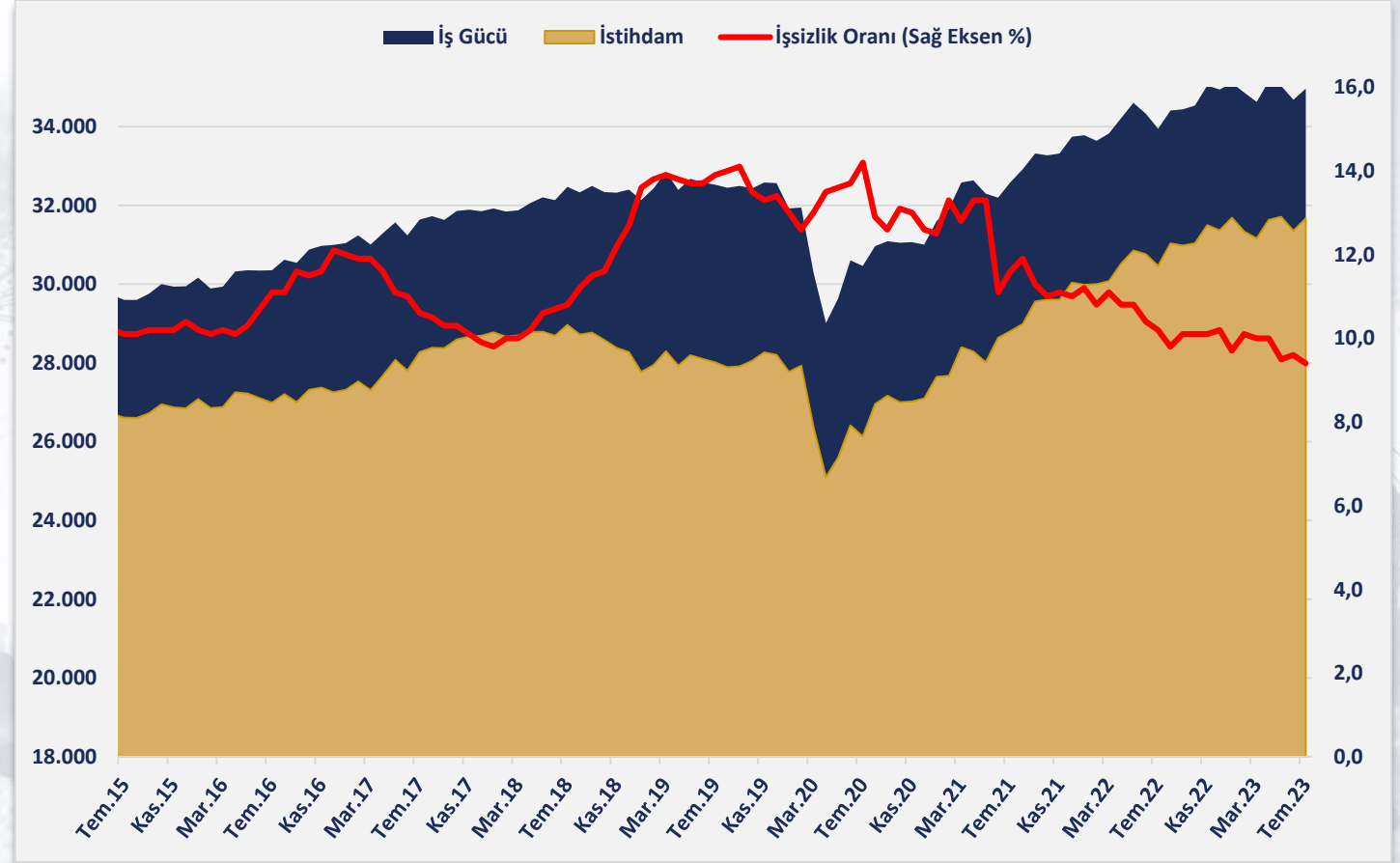

Kaynak: TÜİK

İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler (Bin Kişi)

- Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2023 Temmuz ayında %9,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı ABD'de %3,8 (Ağustos), Avro Bölgesi'nde %6,4 (Temmuz), Almanya'da %5,7 (Temmuz), Fransa'da %7,2 (Temmuz) ve İtalya'da %7,6 (Temmuz) düzeyinde bulunmaktadır.
- İstihdam edilenlerin sayısı 2022 yılında bir önceki yıla göre 1 milyon 307 bin kişi artarak 31 milyon 341 bin kişi, istihdam oranı ise 1,3 puanlık artış ile %48,1 olmuştur.

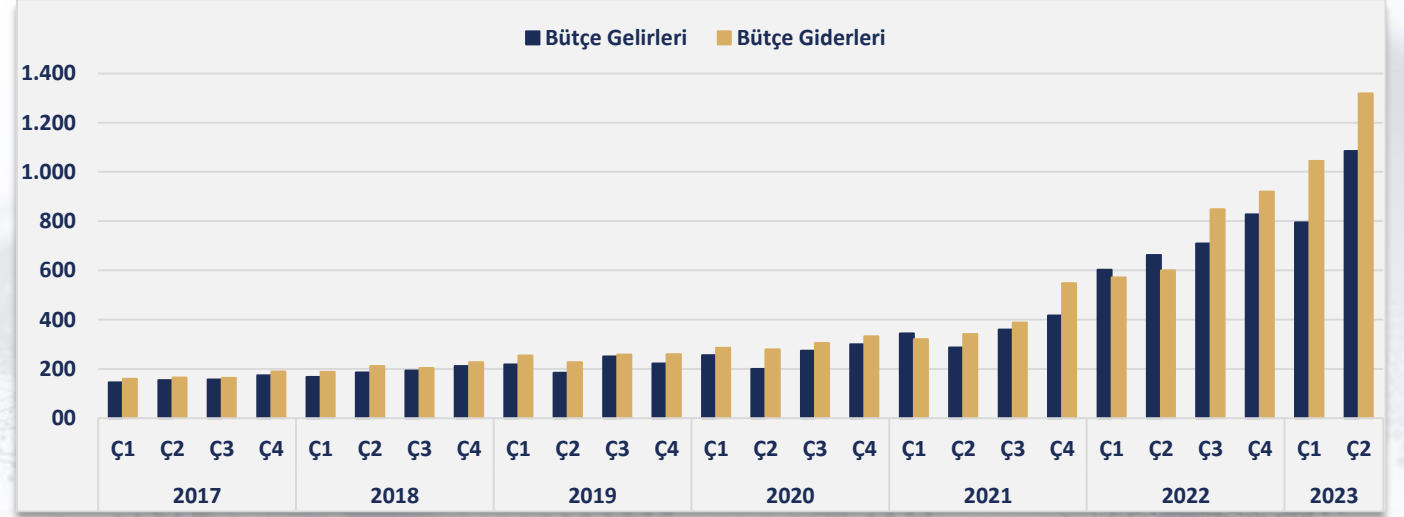
Kaynak: TÜİK

Not: Mevsimsel Düzeltmiş Veriler

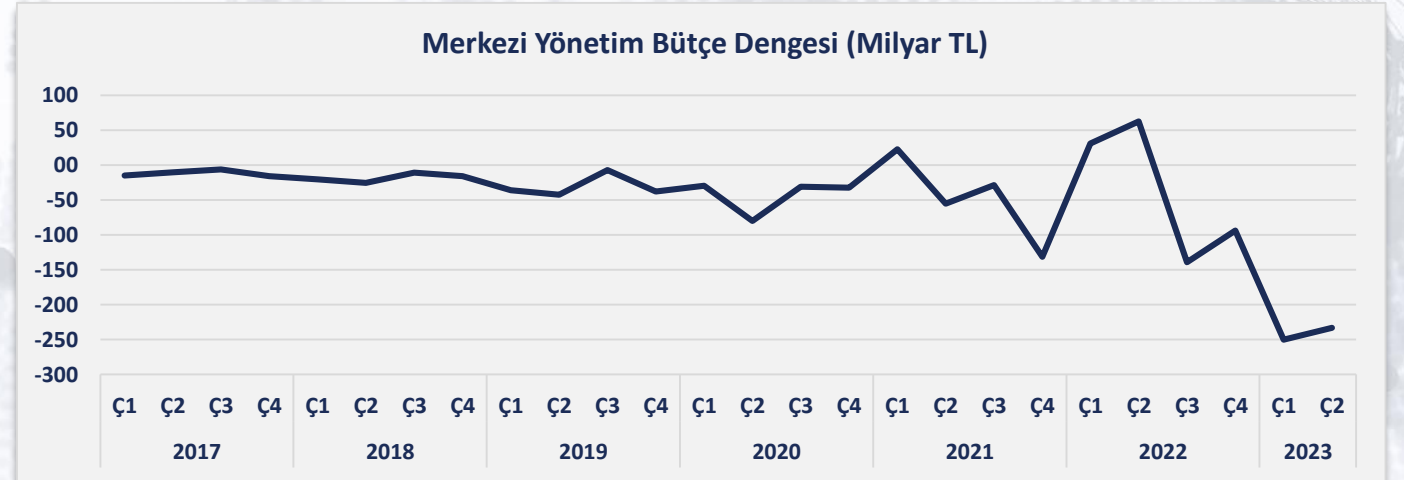

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri (Milyar TL)

➤ 2023 yılı Temmuz ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 455,8 milyar TL, bütçe gelirleri 504,4 milyar TL, bütçe fazlası ise 48,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

➤ 2023 yılı 2. çeyreğinde merkezi yönetim bütçe giderleri 1085,6 milyar TL, bütçe gelirleri 1.318,8 milyar TL, bütçe açığı ise 233,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

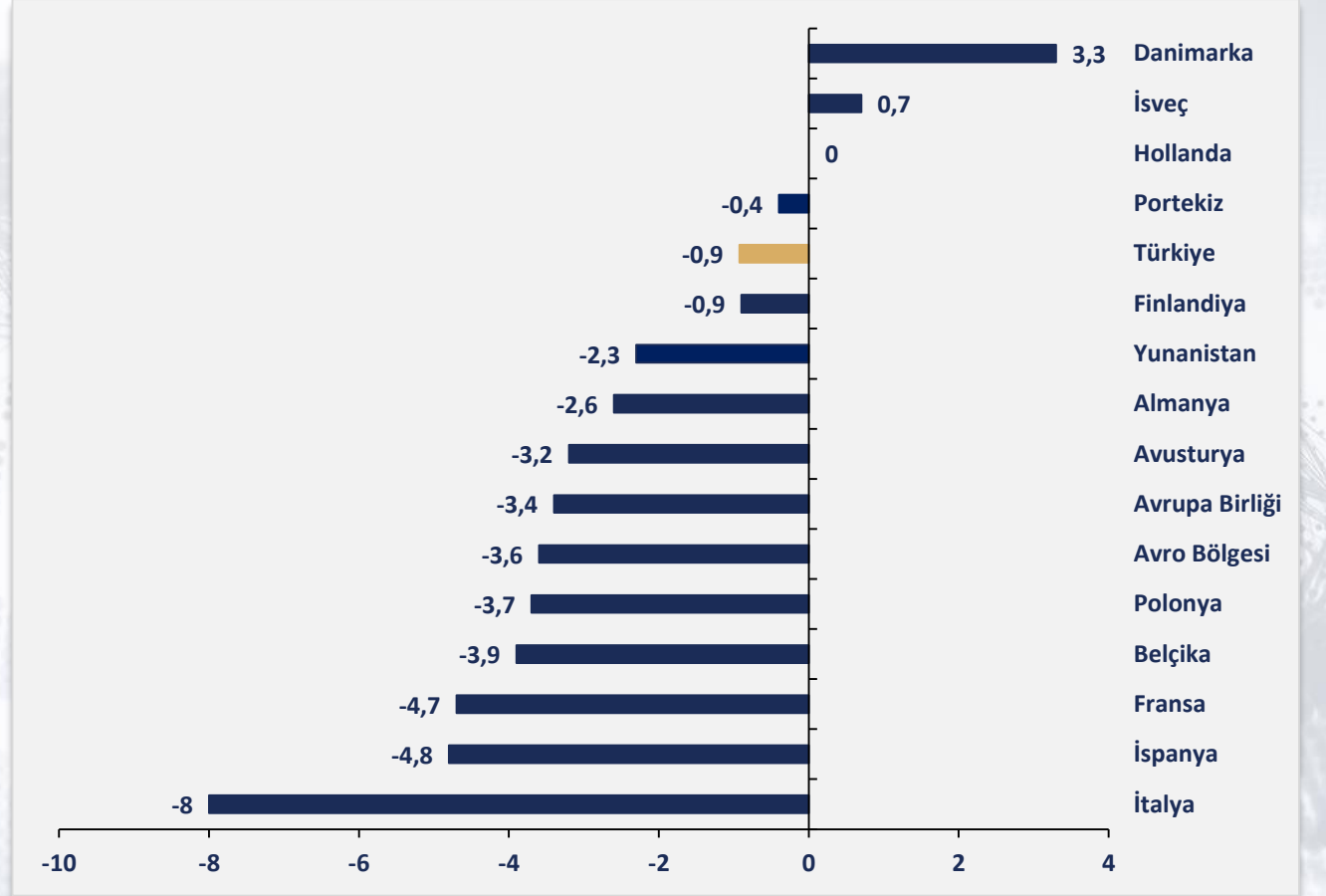

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

➤ 2022 yılında, Türkiye'nin Merkezi Yönetim Bütçe Dengesinin GSYH'ye oranı $-%0,9$ 'la AB ülkeleri ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%), 2022

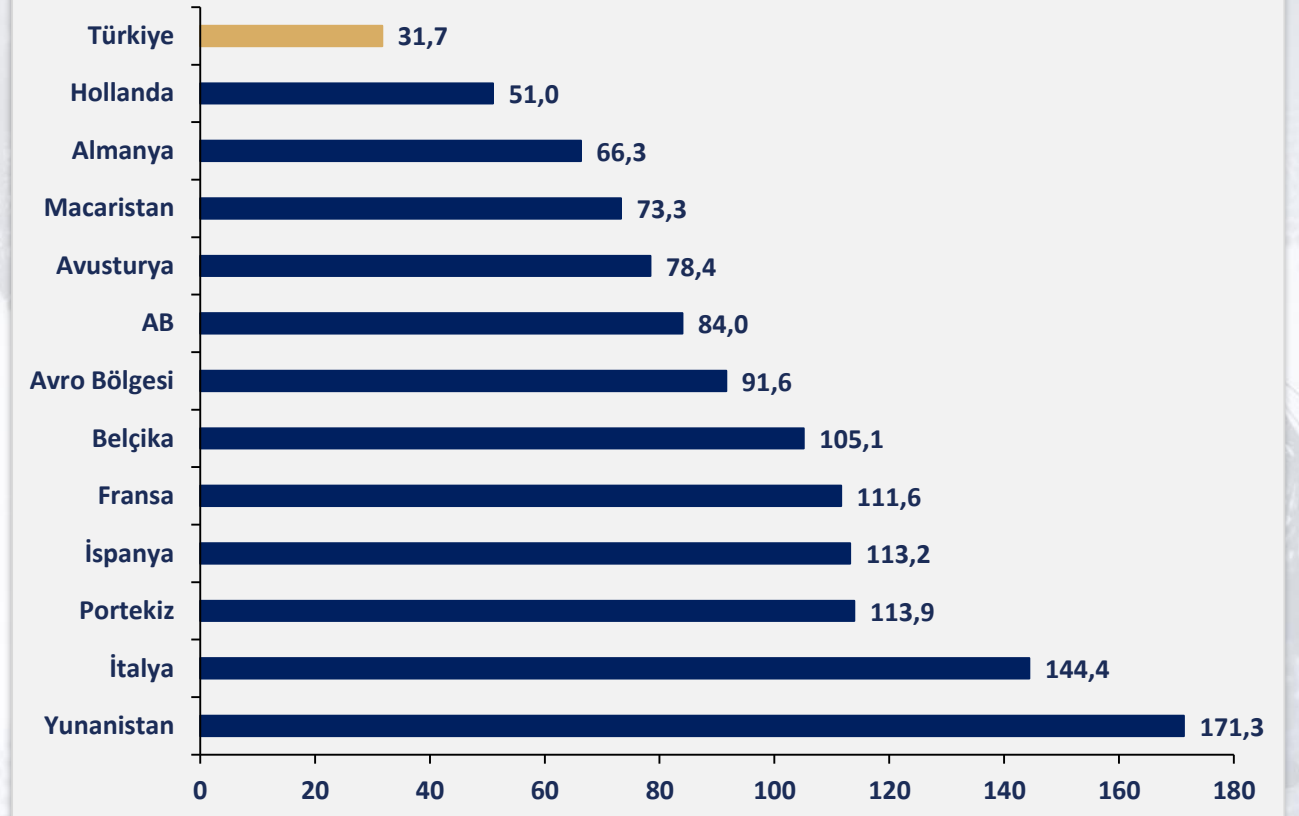

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.

- 2022 yılında, Türkiye'nin AB tanımlı Genel Devlet Borç Stokunun GSYH'ye oranı, Maastricht Kriteri olan %60'ın oldukça altında, %31,7 olarak gerçekleşmiştir.

AB Tanımlı Genel Devlet Borç Stoku / GSYH (%), 2022

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.

Ödemeler Dengesi

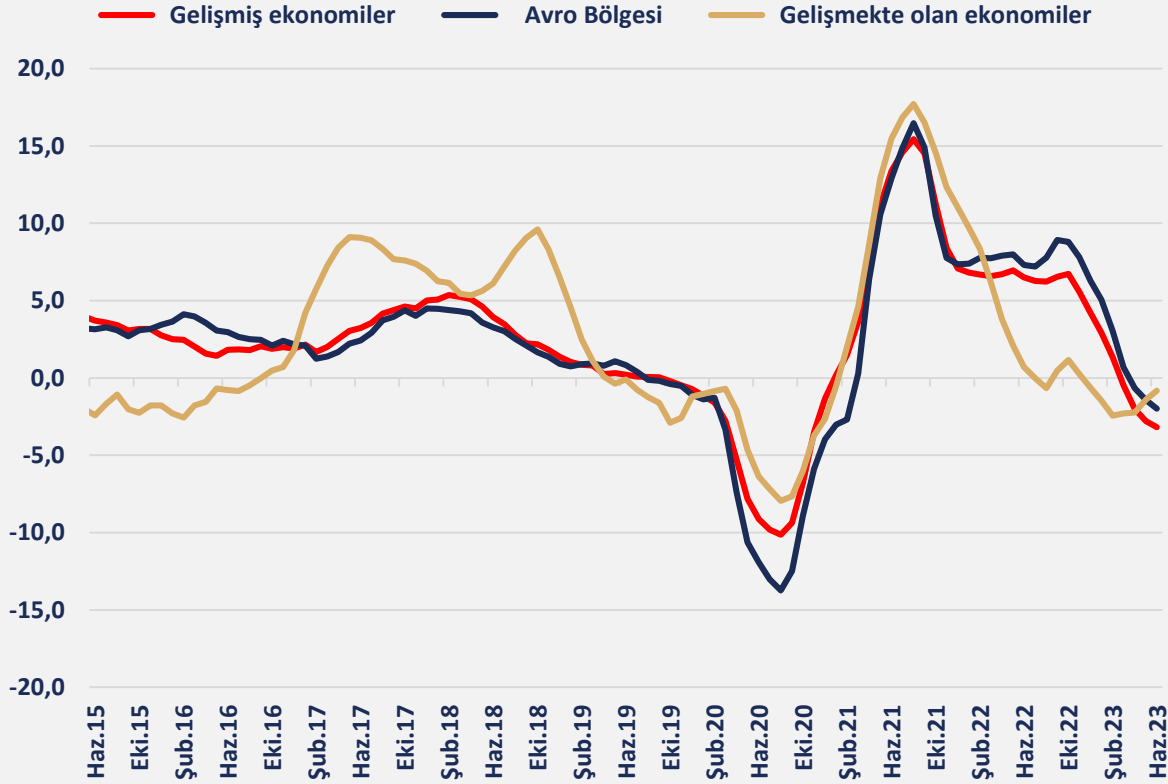
➤ 2023 yılı Temmuz ayında cari işlemler açığı, bir önceki yılın aynı ayına göre %58,1 oranında artarak 5,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Milyon Dolar	Temmuz			Ocak-Temmuz		
	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
I- CARI İŞLEMLER HESABI	-3.457	-5.466	58,1	-32.178	-42.286	31,4
A. DIŞ TİCARET DENGESİ	-9.258	-10.477	13,2	-50.165	-61.261	22,1
B. HİZMETLER DENGESİ	6.251	5.999	-4,0	24.132	25.730	6,6
C. BİRİNCİL GELİR DENGESİ	-506	-903	78,5	-5.498	-6.881	25,2
D. İKİNCİL GELİR DENGESİ	56	-85	-251,8	-647	126	-119,5
II- SERMAYE HESABI	-16	-25	0,0	-30	-110	266,7
III- FİNANS HESAPLARI	680	-1.078	-258,5	-16.030	-43.107	168,9
Doğrudan Yatırımlar	-294	-392	33,3	-4.771	-2.514	-47,3
Net Varlık Edinimi	398	435	9,3	2.910	3.116	7,1
Net Yükümlülük Oluşumu	692	827	19,5	7.681	5.630	-26,7
Sermaye	364	510	40,1	3.637	2.828	-22,2
Yatırım	372	521	40,1	4.146	2.991	-27,9
Tasfiye	8	11	37,5	509	163	-68,0
Diğer Sermaye (Net)	27	111	311,1	273	415	52,0
Gayrimenkul (Net)	301	206	-31,6	3.771	2.387	-36,7
Portföy Yatırımları	631	-1.160	-283,8	12.169	-49	-100,4
Diğer Yatırımlar	-4.080	-2.304	-43,5	-15.503	-16.789	8,3
Rezerv Varlıklar	4.423	2.778	-37,2	-7.925	-23.755	199,7
IV- NET HATA NOKSAN	4.153	4.413	6,3	16.178	-711	-104,4

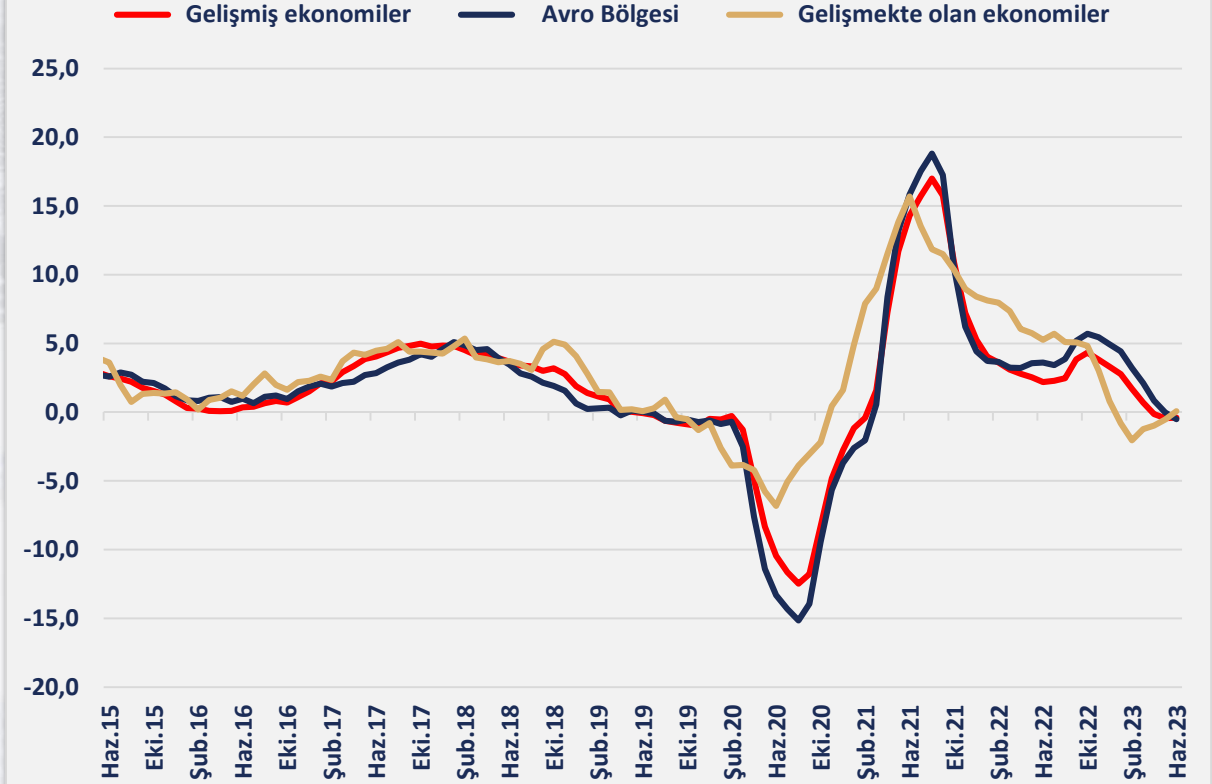

Küresel Ticaret Endekslerindeki Gelişmeler*

İthalat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)

İhracat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)

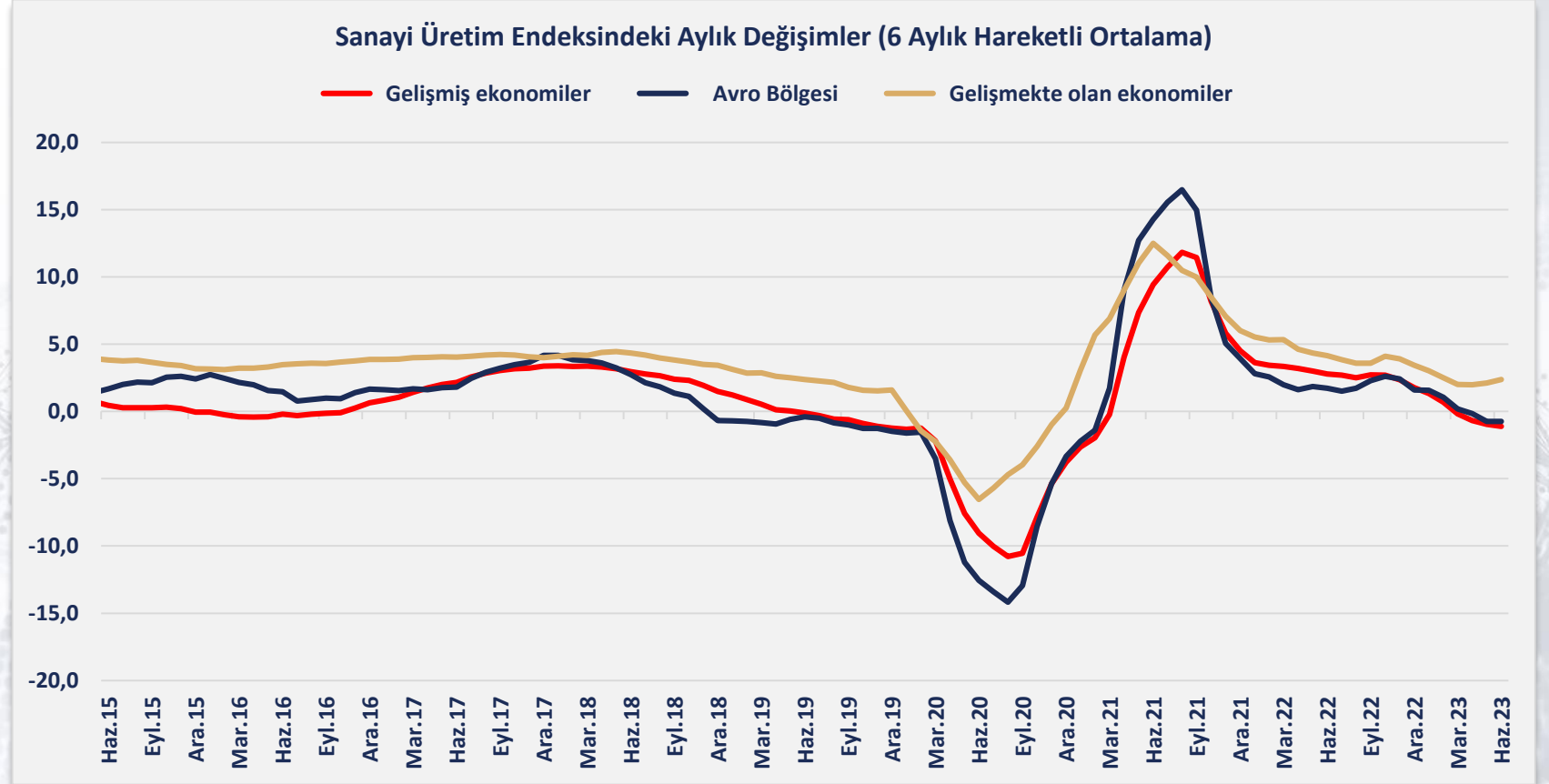
Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analizi Bürosu (CPB)

* Ticaret Endeksi (2010=100), miktar olarak mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.

Küresel Sanayi Üretim Endekslerindeki Gelişmeler*

- 2023 yılı Haziran ayı itibarıyla Avro Bölgesi ve Gelişmiş Ekonomilerde sanayi üretim hızındaki yavaşlama eğilimi devam ederken Gelişmekte Olan Ekonomilerde yatay seyretmektedir.

Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analiz Bürosu(CPB)

*Sanayi Üretim Endeksi, Yüzde Değişim (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.

T.C. TİCARET
BAKANLIğI

B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

2024-2026 Orta Vadeli Program Hedefleri

	2022	2023 (GT)	2024 (P)	2025 (P)	2026 (P)
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	15.012	25.483	41.159	52.942	62.997
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	10.659	12.415	12.875	13.717	14.855
GSYH Reel Büyümesi (%)	5,5	4,4	4,0	4,5	5,0
İşsizlik Oranı (%)	10,4	10,1	10,3	9,9	9,3
Seyahat Gelirleri (Milyar \$)	41,4	49,0	52,5	57,0	62,8
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-48,4	-42,5	-34,7	-31,7	-30,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-5,3	-4,0	-3,1	-2,6	-2,3

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı GT: Gerçekleşme Tahmini, P: Program

- Programda hazırlanmakta olan On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)'nin genel çerçevesiyle uyumlu olarak, makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, yüksek katma değerli üretimi teşvik etmeyi, yeşil ve dijital dönüşüm odağıyla verimlilik ve ihracat artışı yoluyla büyümeyi ve cari işlemler dengesinde kalıcı iyileşme sağlamayı, enflasyonu orta vadede tek haneye düşürmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve afetlerle etkin mücadele ederken mali disiplini korumayı esas alan politika zeminini tesis etmeyi amaçlandığı vurgulanmaktadır.

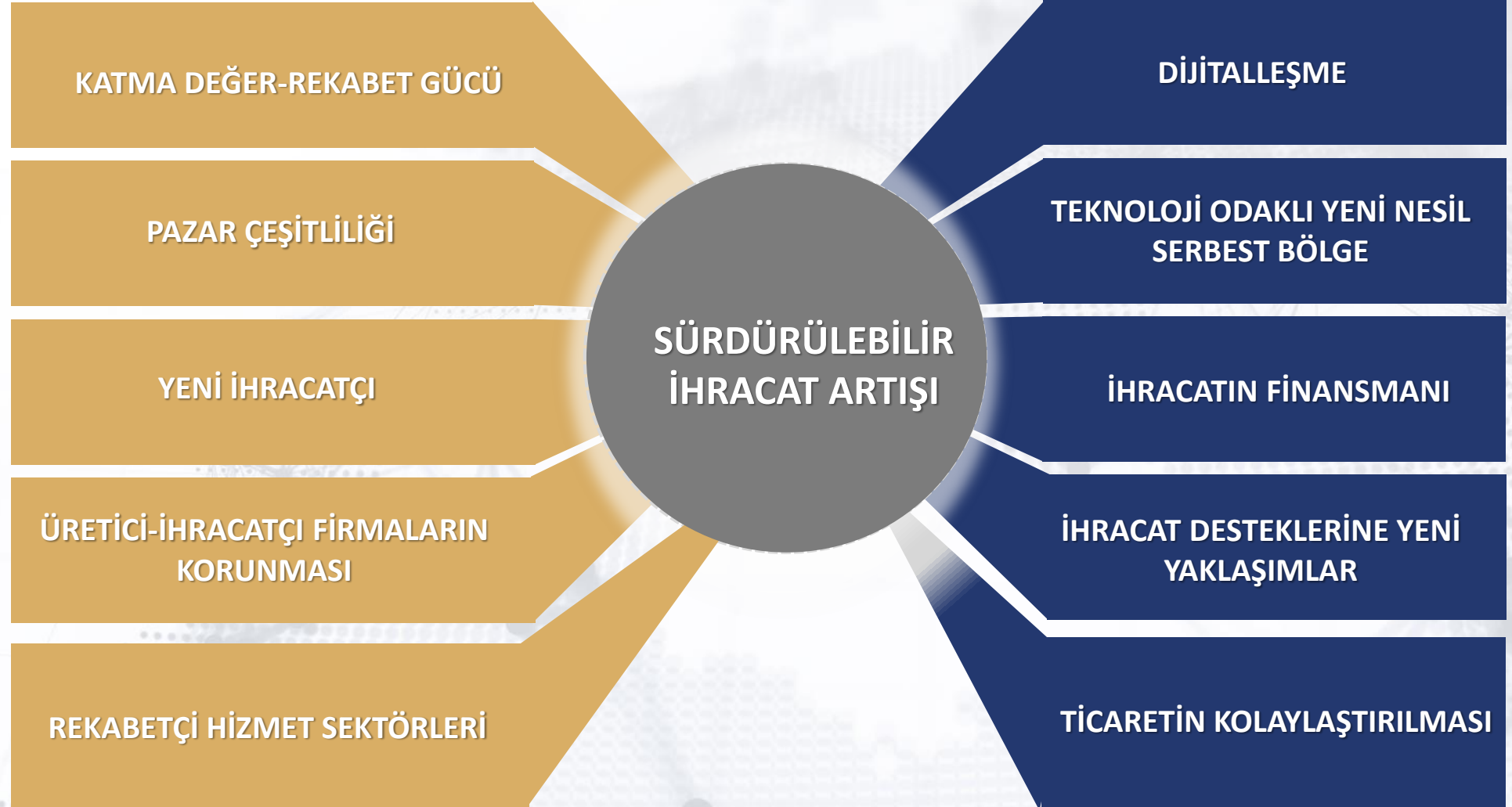
2024-2026 Orta Vadeli Program: Mal Ticareti Hedefleri

	2022	2023 (GT)	2024 (P)	2025 (P)	2026 (P)
İhracat (Milyar \$) (GTS)	254,2	255,0	267,0	283,6	302,2
İthalat (Milyar \$) (GTS)	363,7	367,0	372,8	388,9	414,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS, Milyar Dolar)	-109,5	-112,0	-105,8	-105,3	-111,8
Dış Ticaret Hacmi (GTS)/GSYH (%)	68,2	58,3	57,2	55,8	54,3
İhracat/İthalat (%)	69,9	69,5	71,6	72,9	73,0

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
P: Program

İhracat Ana Planı Hedefleri

İhracat Ana Planı Politika Araçları

Dijitalleşme ve Ticaret Kolaylıkları	Ticaret Diplomasisi ve Yeni İhracatçılar	Teknoloji Odaklı Yeni Nesil Serbest Bölgeler	İhracatın Finansmanı (Eximbank Ürünleri)
➤ Dijital Gümrükler ➤ İhracatçılar İçin Kullanıcı Dostu Dijital Uygulamalar ➤ Ticaret Diplomasisi Araçları ➤ Ticaret Politikası Önlemleri	➤ Ticaret Müşavirleri Ağı ➤ Türkiye Kadın Girişimci Ağı ➤ Melek Yatırımcı Ağı ➤ Dış Ticaret Alanında Mesleki Eğitim	➤ Finansman Desteği ➤ Enerji Desteği ➤ Kira Desteği ➤ İstihdam Desteği	➤ Uzun Vadeli Finansman ➤ Kur riskine karşı yeni ürünler ➤ Kadın ve Genç Girişimcilere Özel Kredi Programı ➤ Mevsimsel Kredi Destek Programı

Neden Uzak Ülkeler?

- ✓ Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık **üçte ikisi** Türkiye'ye görece **yakın** ülkelere gerçekleştiriliyor.
- ✓ Türkiye'nin **ortalama ihracat mesafesi** dünya ortalamasının altında kalıyor.

Strateji ile uzak ülkelerin ticari ve ekonomik işbirliği potansiyelinin değerlendirilmesi ve ihracatta sürdürülebilir artışın sağlanması hedeflenmektedir.

Türkiye'nin dünya ticaretindeki payını arttırmak

Ülkemize coğrafi olarak uzak, yüksek gelire sahip büyük pazarlardan ülkemizin potansiyelinin altında pay aldığı anlaşılmaktadır.

İhracat yapılan pazarları çeşitlendirmek

İhracatçılarımızın coğrafi olarak uzak büyük pazarlara yönelmesi ihracat pazarlarımızın çeşitlenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

İhracatçılara yol gösterilmesi

Ülkemizin toplam ihracatının 3.065 km olan ortalama menziline 4.744 km seviyesinde olan dünya ortalamasına yükseltilmesi ve büyük uzak pazarlardaki payının artırılması için kılavuz niteliğinde bir strateji belgesi oluşturulmuştur.

Uzak Ülkeler Stratejisi:

- 11. Kalkınma Planı (2019-2023),
- İhracat Ana Planı,
- Orta Vadeli Program,
- Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı,
- Bakanlığımızın Stratejik Planı rehber edinilmek suretiyle hazırlanmıştır.

Uzak Ülkeler Stratejisi ile,

Dünya nüfusunun %62'sini temsil eden,
Küresel GSYİH'nin %64'ünü oluşturan 18 ülkeye;

2018-2020 ortalaması yaklaşık 20 milyar dolar olan mal ihracatımızın 80 milyar dolar civarına artırılarak dört katına çıkartılması ve bu suretle anılan ülkelerin ithalatındaki payımızın dünya ihracatından aldığımız pay olan %1 seviyesine yükseltilmesini hedefliyoruz.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri

Uluslararası Kuruluşlar	Yıl	Bazı Ülke-Ülke Gruplarına İlişkin Büyüme Tahminleri (%)							
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
IMF	2022	3,5	3,5	2,1	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,1
	2023	3,0	0,9	1,8	2,1	1,5	6,1	5,2	1,4
	2024	3,0	1,5	1,0	1,2	1,3	6,3	4,5	1,0
OECD	2022	3,3	3,5	2,1	3,0	-2,0	7,2	3,0	1,0
	2023	2,7	0,9	1,6	1,7	-1,5	6,0	5,4	1,3
	2024	2,9	1,5	1,0	1,2	-0,4	7,0	5,1	1,1
Dünya Bankası	2022	3,1	3,5	2,1	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	2,1	0,4	1,1	1,2	-0,2	6,3	5,6	0,8
	2024	2,4	1,3	0,8	1,4	1,2	6,4	4,6	0,7

Kaynak: IMF 2023 Temmuz ayı Görünüm Raporu, OECD 2023 Haziran ayı Görünüm Raporu, Dünya Bankası 2023 Haziran ayı Görünüm Raporu

Dünya Ticaretine İlişkin Tahminler

DTÖ Küresel Mal Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Bölgeler	2022	2023	2024
Dünya Mal Ticaret Hacmi	2,7	1,7	3,2
İhracat Artışı			
Kuzey Amerika	4,2	3,3	3,1
Güney Amerika	1,9	0,3	0,6
Avrupa	2,7	1,8	2,0
Asya	0,6	2,5	4,7
İthalat Artışı			
Kuzey Amerika	6,0	-0,1	1,4
Güney Amerika	4,2	-1,6	2,3
Avrupa	5,2	-0,6	1,8
Asya	-0,4	2,6	5,2

IMF Küresel Mal ve Hizmet Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Reel Değişim (%)	2022	2023	2024
Küresel Ticaret Hacmi	5,2	2,0	3,7
İhracat*			
Gelişmiş Ülkeler	6,6	1,8	2,7
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	3,5	3,3	5,1
İthalat*			
Gelişmiş Ülkeler	5,2	3,0	3,1
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	4,1	1,6	4,3

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

1) MAL TİCARETİ

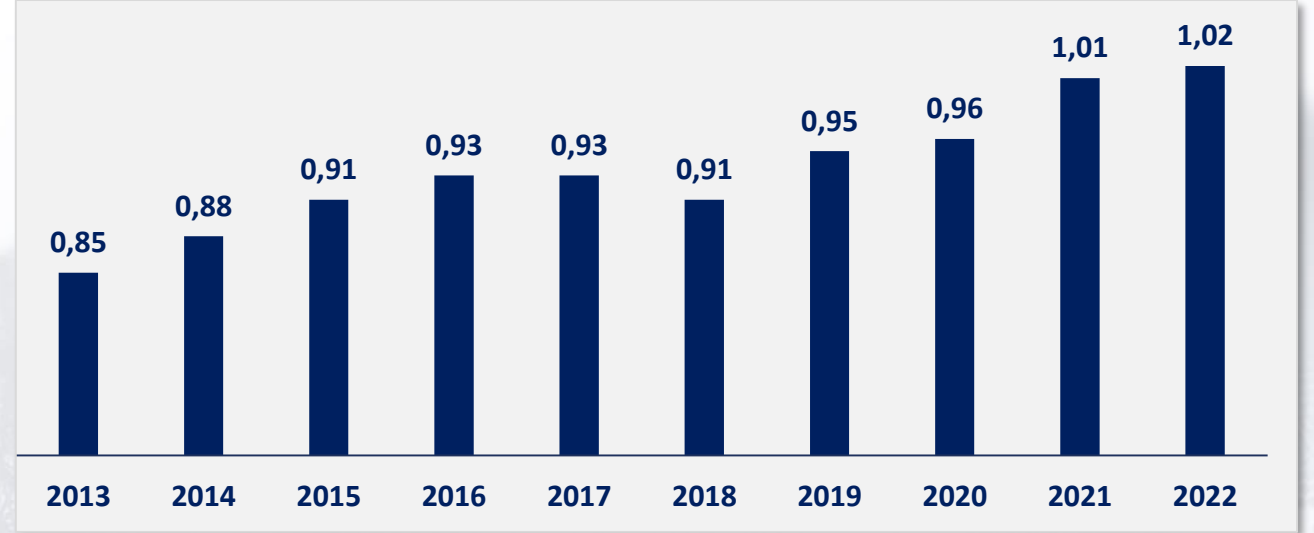

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAL TİCARETİ

➤ Türkiye'nin dünya mal ihracatındaki payı 2022 yılında %1,02 düzeyindedir.

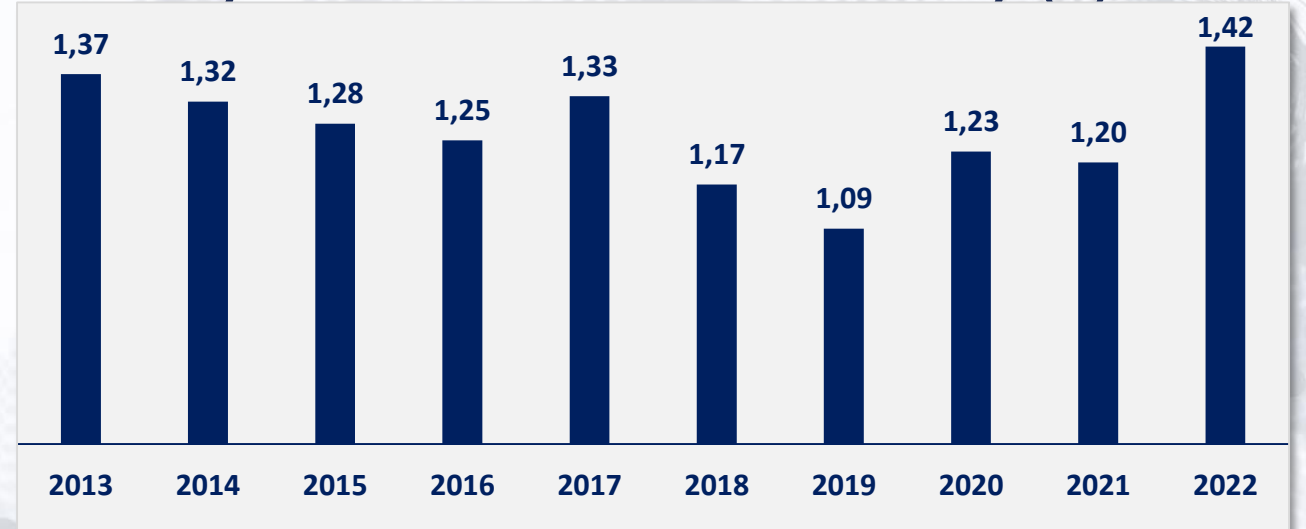
Türkiye'nin Küresel Mal İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

➤ Türkiye'nin dünya mal ithalatındaki payı 2022 yılında %1,42 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Mal İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

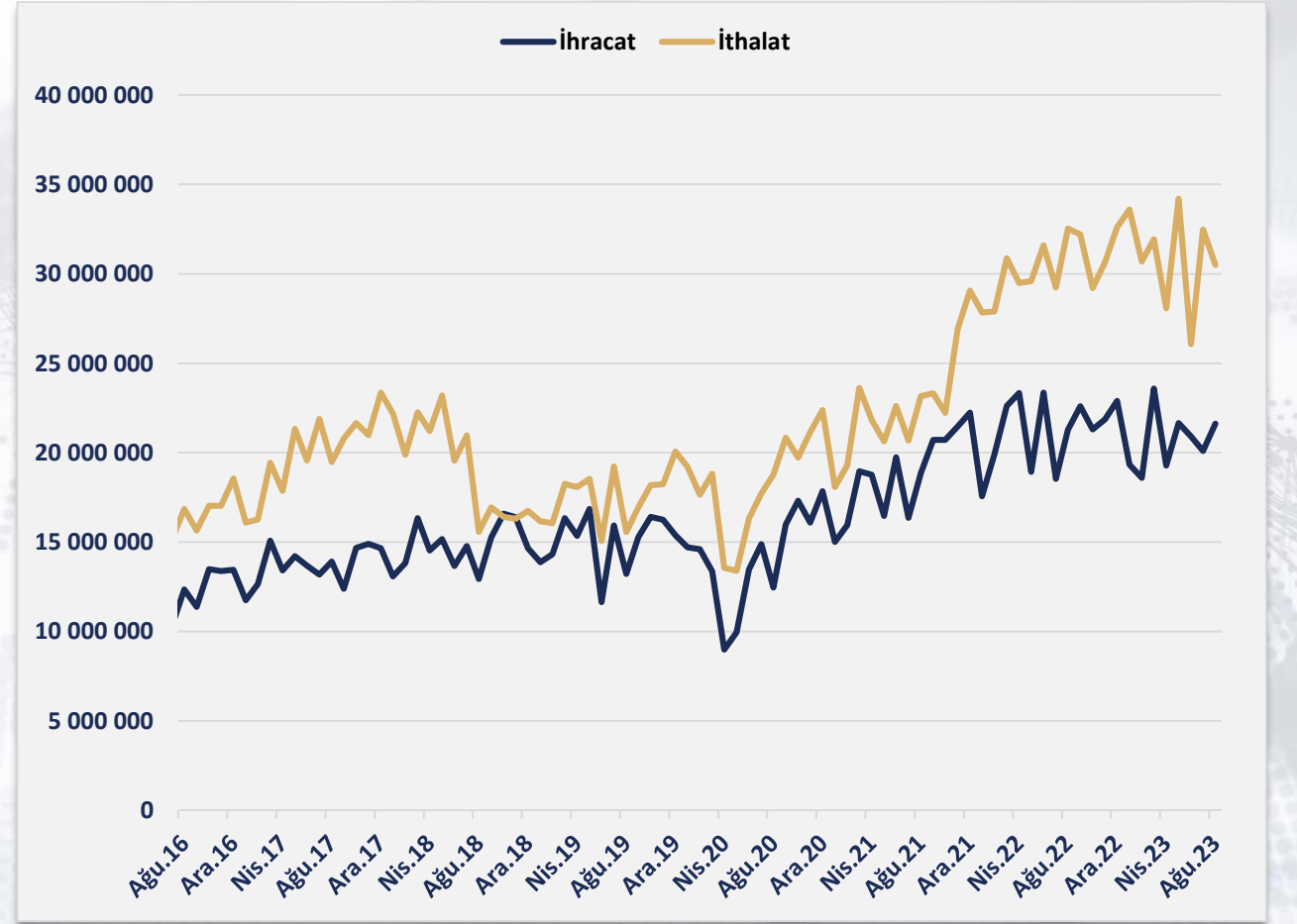

2023 Ağustos ayında, 2022 yılının aynı ayına göre genel ticaret sisteminde;

- İhracat %1,6 oranında artış ile 21 milyar 619 milyon dolar olmuştur.
- İthalat %6,3 oranında azalış ile 30 milyar 494 milyon dolar olmuştur.
- Dış ticaret açığı ise %21,2 oranında azalış 8 milyar 875 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

İhracat ve İthalatın Aylık Gelişimi (Bin \$)

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

Dış Ticaretin Gelişimi

(Milyon \$)	2021	2022	Değişim (%) 2021/2022	2022 Ağustos	2023 Ağustos	Değişim (%) 2022/2023	2022 Ocak-Ağustos	2023 Ocak-Ağustos	Değişim (%) 2022/2023
İhracat	225.214	254.170	12,9	21.276	21.619	1,6	165.502	164.907	-0,4
Enerji İhracatı ¹	8.507	16.411	92,9	1.581	1.624	2,7	10.533	9.776	-7,2
Altın İhracatı ²	3.483	1.051	-69,8	101	263	161,3	580	1.857	219,8
İthalat	271.426	363.711	34,0	32.532	30.494	-6,3	239.037	247.321	3,5
Enerji İthalatı ¹	50.692	95.498	88,4	8.734	5.411	-38,1	64.287	46.418	-27,8
Altın İthalatı ²	4.122	20.440	395,8	2.344	3.467	47,9	9.261	22.776	145,9
Dış Ticaret Hacmi	496.640	617.880	24,4	53.808	52.114	-3,1	404.540	412.228	1,9
Dış Ticaret Dengesi	-46.211	-109.541	137,0	-11.256	-8.875	-21,2	-73.535	-82.414	12,1
Enerji Dışı Denge	-4.026	-30.454	656,5	-4.102,8	-5.088,2	24,0	-19.781	-45.772	131,4
İhracat/İthalat (%)	83,0	69,9	-13,1*	65,4	70,9	8,4*	69,2	66,7	-2,6*
Enerji Hariç İhracat/İthalat (%)	98,2	88,6	-9,5*	82,8	79,7	-3,7*	88,7	77,2	-11,5*
Altın Ve Enerji Hariç İhracat/İthalat (%)	98,4	95,5	-2,9*	91,3	91,3	-0,1*	93,3	86,0	-7,2*

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

(1) Enerji, 27. fasıla karşılık gelmektedir.

(2) Altın 7108. fasıla karşılık gelmektedir.

(*) Karşılama oranı değişimleri yüzde puan farkını ifade etmektedir.

Dış Ticaret Endeksleri (2010=100)

	2020		2021		2022		2023 Temmuz		2023 Ocak- Temmuz	
	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)
İhracat Birim Değer Endeksi	94,8	-0,8	103,8	9,4	113,6	9,5	113,6	-2,1	115,1	1,2
İhracat Miktar Endeksi	118,4	-5,5	143,8	21,4	148,2	3,1	140,5	10,6	141,7	-1,6
İthalat Birim Değer Endeksi	96,3	-4,9	120,8	25,4	150,1	24,2	126,8	-15,7	133,1	-11,4
İthalat Miktar Endeksi	106,7	9,6	105,2	-1,4	113,5	7,9	143,1	31,0	130,8	18,6
Dış Ticaret Hadleri	98,5	4,2	85,9	-12,7	75,7	-11,9	89,6	16,2	86,6	14,4

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

- 2022 yılında ihracat birim değer endeksi bir önceki yıla göre %9,5 oranında artarken, ithalat birim değer endeksi ise %24,2 oranında artmıştır.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması İHRACAT

Milyon Dolar	Yıllık			Ağustos			Ocak-Ağustos		
	2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
Yatırım malları	24.841	28.045	12,9	2,106	2,647	25.7	17,260	20,146	16.7
Ara mallar	115.184	133.418	15,8	11,546	11,162	-3.3	88,929	83,785	-5.8
Tüketim malları	83.844	89.812	7,1	7,348	7,533	2.5	57,498	58,404	1.6
Diğerleri	1.346	2.896	115,2	276	277	0.5	1,816	2,572	41.6
TOPLAM	225.215	254.171	12,9	21,276	21,619	1.6	165,502	164,907	-0.4

İTHALAT

Milyon Dolar	Yıllık			Ağustos			Ocak-Ağustos		
	2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
Yatırım malları	35.948	40.535	12,8	3,771	4,520	19.9	25,379	34,147	34.5
Ara mallar	210.143	292.377	39,1	25,862	21,824	-15.6	194,957	182,578	-6.3
Tüketim malları	24.947	30.482	22,2	2,869	4,134	44.1	18,510	30,400	64.2
Diğerleri	388	316	-18,5	31	16	-47.1	191	196	2.6
TOPLAM	271.426	363.710	34,0	32,532	30,494	-6.3	239,038	247,321	3.5

Başlıca İhraç Ürünleri

FASIL	İHRACAT (Milyon Dolar)	Yıllık			Ağustos*			Ocak - Ağustos		
	FASIL ADI	2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
87	Motorlu kara taşıtları	25,023	26,801	7.1	1,897	2,368	24.8	16,662	19,890	19.4
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	20,775	22,671	9.1	1,927	2,159	12.0	14,278	16,571	16.1
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	8,507	16,411	92.9	1,581	1,624	2.7	10,533	9,776	-7.2
85	Elektrikli makina ve cihazlar	12,011	13,704	14.1	1,112	1,319	18.6	8,538	9,983	16.9
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	10,965	10,208	-6.9	922	1,058	14.7	6,381	7,493	17.4
39	Plastikler ve mamulleri	10,015	11,572	15.5	1,004	936	-6.8	7,831	7,043	-10.1
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	10,781	11,006	2.1	955	909	-4.8	7,284	6,878	-5.6
72	Demir ve çelik	17,063	14,671	-14.0	1,218	856	-29.7	10,976	5,773	-47.4
73	Demir veya çelikten eşya	8,801	10,533	19.7	905	824	-8.9	6,967	6,538	-6.2
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	7,513	8,458	12.6	712	659	-7.5	5,712	5,638	-1.3
Liste Toplamı		131,452	146,035	11.1	12,235	12,712	3.9	95,162	95,581	0.4
Genel Toplam		225,215	254,170	12.9	21,276	21,619	1.6	165,502	164,907	-0.4

*Sıralama 2023 Ağustos ayı değerlerine göre.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Başlıca İthal Ürünleri

FASIL	İTHALAT (Milyon Dolar)	Yıllık			Ağustos*			Ocak - Ağustos		
	FASIL ADI	2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	50,692	96,549	90.5	8,735	5,411	-38.1	64,287	46,418	-27.8
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	7,074	23,458	231.6	2,635	3,640	38.1	11,117	24,803	123.1
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	30,967	34,574	11.6	3,037	3,535	16.4	21,554	27,278	26.6
87	Motorlu kara taşıtları	15,596	17,678	13.4	1,494	2,886	93.2	10,442	20,202	93.5
85	Elektrikli makina ve cihazlar	19,964	21,535	7.9	1,937	2,285	17.9	13,502	18,565	37.5
72	Demir ve çelik	27,618	28,367	2.7	2,164	1,917	-11.4	21,461	17,506	-18.4
39	Plastikler ve mamulleri	17,591	18,976	7.9	1,555	1,320	-15.1	13,697	11,390	-16.8
29	Organik kimyasal ürünler	9,341	11,120	19.0	999	760	-24.0	8,015	6,387	-20.3
90	Optik, fotoğraf, sinema	4,883	5,244	7.4	446	502	12.6	3,342	4,255	27.3
74	Bakır ve bakırdan eşya	5,266	5,510	4.6	502	499	-0.5	3,609	4,405	22.0
Liste Toplamı		188,991	263,010	39.2	23,504	22,754	-3.2	171,026	181,209	6.0
Genel Toplam		271,426	363,711	34.0	32,532	30,494	-6.3	239,038	247,321	3.5

*Sıralama 2023 Ağustos ayı değerlerine göre.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

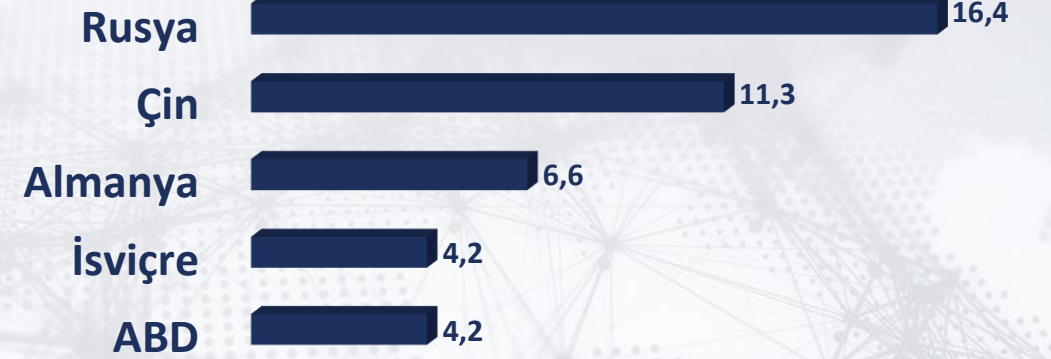

İhracat ve İthalatta İlk Beş Ülke

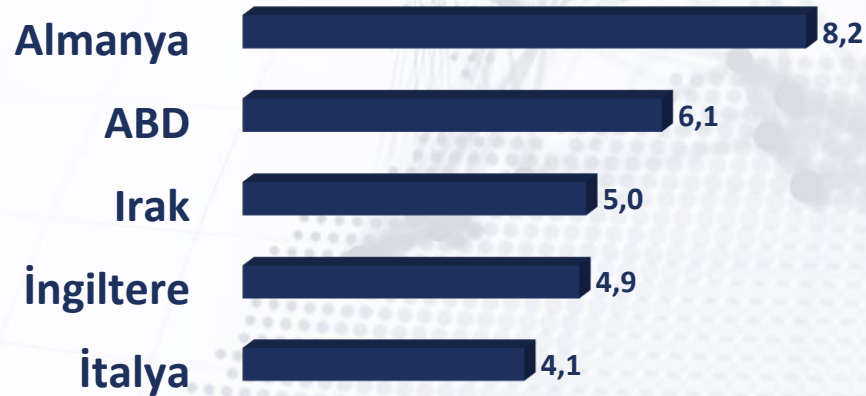
2022 yılı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

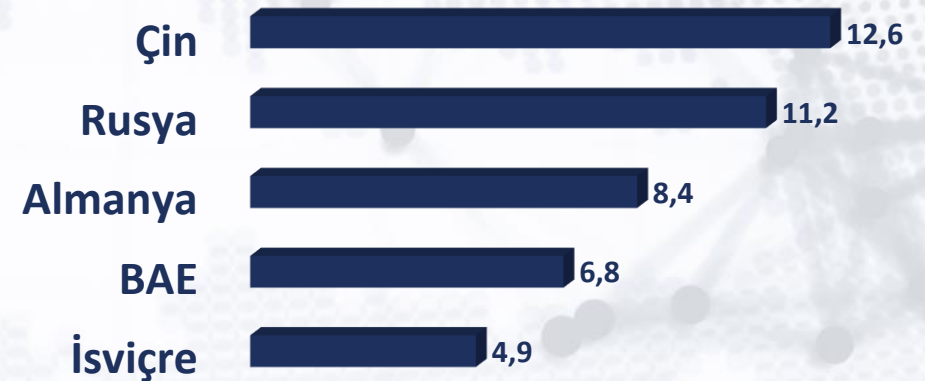
2022 yılı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

2023 yılı Ağustos Ayı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

2023 yılı Ağustos Ayı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

İhracatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Yıllık				Ağustos				Ocak-Ağustos			
			2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları												
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	93,053	103,049	40.5	10.7	8,031	8,520	39.4	6.1	68,724	69,036	41.9	0.5
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	31,465	36,629	14.4	16.4	3,299	3,463	16	5.0	21,809	25,973	15.8	19.1
2	Afrika	Diğer Afrika	7,876	9,509	3.7	20.7	874	727	3.4	-16.8	6,643	5,015	3	-24.5
		Kuzey Afrika	13,336	14,110	5.6	5.8	1,040	1,181	5.5	13.6	9,678	8,314	5	-14.1
3	Amerika	Güney Amerika	3,593	3,356	1.3	-6.6	301	224	1	-25.8	2,331	1,664	1	-28.6
		Kuzey Amerika	16,408	18,773	7.4	14.4	1,585	1,459	6.7	-7.9	12,702	10,995	6.7	-13.4
		Orta Amerika ve Karayipler	2,443	2,768	1.1	13.3	249	239	1.1	-3.9	1,965	1,716	1	-12.6
4	Asya	Diğer Asya	17,234	18,324	7.2	6.3	1,627	1,859	8.6	14.3	11,613	12,407	7.5	6.8
		Yakın ve Orta Doğu	38,355	44,982	17.7	17.3	4,015	3,815	17.6	-5.0	28,384	27,820	16.9	-2.0
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	1,128	1,089	0.4	-3.4	103	96	0.4	-7.5	723	658	0.4	-9.1
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	325	1,581	0.6	385.7	153	38	0.2	-75.4	931	1,309	0.8	40.5
Toplam			225,215	254,170	100	12.9	21,276	21,619	100	1.6	165,502	164,907	100	-0.4

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İthalatın Bölgesel Dağılımı

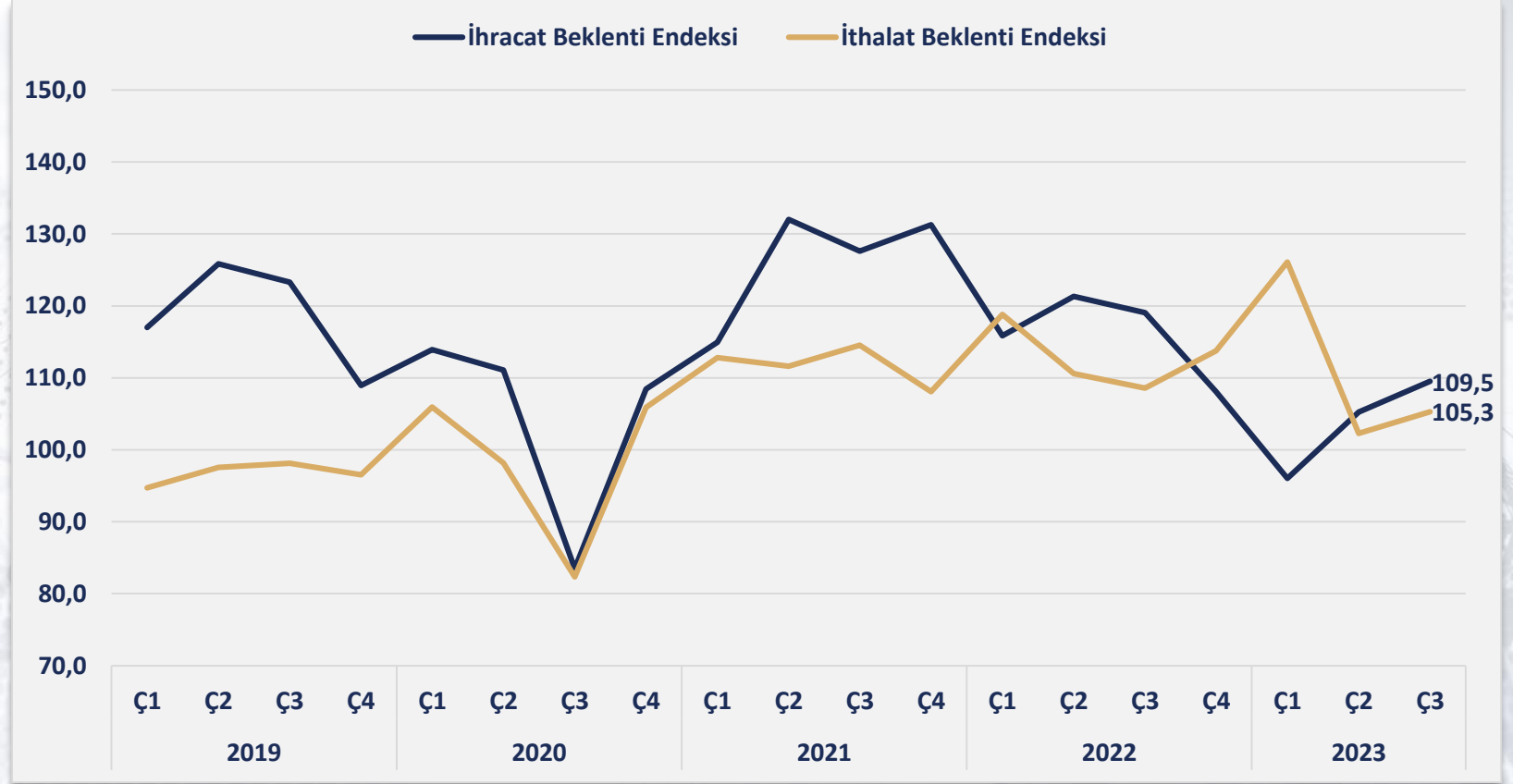
Milyon Dolar			Yıllık				Ağustos				Ocak-Ağustos			
			2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları												
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	85,383	93,287	25.6	9.3	7,779	8,539	28	9.8	60,958	70,484	28.5	15.6
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	44,758	87,506	24.1	95.5	9,250	5,720	18.8	-38.2	53,125	56,468	22.8	6.3
2	Afrika	Diğer Afrika	2,815	3,412	0.9	21.2	356	276	0.9	-22.6	2,391	1,932	0.8	-19.2
		Kuzey Afrika	5,418	6,099	1.7	12.6	486	610	2	25.4	3,858	4,810	1.9	24.7
3	Amerika	Güney Amerika	7,772	9,919	2.7	27.6	899	741	2.4	-17.7	7,496	4,804	1.9	-35.9
		Kuzey Amerika	14,227	16,545	4.5	16.3	1,448	1,515	5	4.6	11,258	11,560	4.7	2.7
		Orta Amerika ve Karayipler	1,099	1,421	0.4	29.3	122	127	0.4	3.8	872	959	0.4	10.0
4	Asya	Diğer Asya	68,242	87,935	24.2	28.9	8,150	7,921	26	-2.8	59,449	61,825	25	4.0
		Yakın ve Orta Doğu	16,126	21,346	5.9	32.4	1,643	3,259	10.7	98.3	14,072	16,366	7	16.3
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	1,158	1,690	0.5	46.0	144	90	0.3	-37.7	1,080	902	0.4	-16.5
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	24,429	34,552	9.5	41.4	2,254	1,697	5.6	-24.7	24,480	17,213	7	-29.7
Toplam			271,426	363,711	100.0	34.0	32,532	30,494	100	-6.3	239,038	247,321	100	3.5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Dış Ticaret Beklenti Anketi (DTBA)

- 2023 yılının 3.çeyreğinde ihracat beklenti endeksi 109,5, ithalat beklenti endeksi ise 105,3 olmuştur.

Kaynak: [Ticaret Bakanlığı](#)

Endekslerin 100'den büyük olması beklentilerin artış yönünde (iyimser) olduğunu, 100'den küçük olması beklentilerin azalış yönünde (kötümser) olduğunu, 100 olması ise değişim beklenmediğini (nötr) göstermektedir.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

HİZMET İHRACATI DESTEK PROGRAM PAKETİ

Hizmet İhracatı Destek Program Paketi ile tüm hizmet sunum yöntemlerini içeren bir tanımlamanın yanı sıra ülkemiz hizmet ihracatını yeni bir yaklaşımla daha da ileri aşamalara taşıyacak bir sistemin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu şekilde, bir yandan hizmet ihracatımızın artırılması sağlanırken, diğer yandan da istatistiki anlamda daha etkin bir mekanizma ile ölçüm ve performans değerlendirmesinin de yapılacağı bir yapı vücuda getirilmiştir.

5447 sayılı Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality (Bilişimin Yıldızları Programı) Hakkında Karar

5448 sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar

5449 sayılı Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağlarının Desteklenmesi Hakkında Karar

2564 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar

SAĞLIK TURİZMİ

EĞİTİM

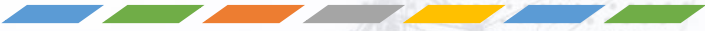
FUARCILIK HİZMETLERİ

GAYRİMENKUL HİZMETLERİ

YARATICI ENDÜSTRİLER

SPOR TURİZMİ

YÖNETİM DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİ

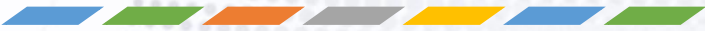
LOJİSTİK ve TAŞIMACILIK

YEŞİL HİZMETLER

DİĞER HİZMETLER

YENİ BİR İSİM VE KURGU

«HİZMET İHRACATI» TANIMI

ULUSLARARASI SEKTÖREL SINIFLANDIRMA

İLK KEZ PERFORMANS ÖLÇÜMÜ ve İSTATİSTİK
TEMİNİ

- 10 ANA SEKTÖR
- 36 DESTEK UNSURU
- SEKTÖRLER ÖZELİNDE 15 YENİ DESTEK UNSURU

MEVCUT DESTEK UNSURLARI

Tescil ve Koruma
Desteği

Pazara Giriş
Belgeleri Desteği

Acente Komisyon
Desteği

Reklam, Tanıtım
ve Pazarlama
Desteği

Birim Desteği

Bireysel Katılım
Desteği

Milli Katılım
Desteği

Milli Katılım
Tanıtım Desteği

Rapor Desteği

Alım Heyeti

Ticaret Heyeti

HİSER İhtiyaç
Analizi Desteği

HİSER İstihdam
Desteği

Sanal Fuar
Organizasyon
Desteği

Yarışma ve Etkinlik
Desteği

Film Platosu ve
Stüdyosu Kullanım
Giderleri Desteği

Yurt İçi Tanıtım
Desteği

Yurt İçi Eğitim
Desteği

Hasta Yol Desteği

YENİ DESTEK UNSURLARI

Tanıtım Heyeti
Desteği

Uluslararası Öğrenci
Ofisleri Kapasite
Geliştirme Desteği

Akademisyen
İstihdam Desteği

Uluslararası
Sıralama Desteği

Yeşil Hizmetler
İstihdam Desteği

Uluslararası
Kuruluşlara Üyelik
Desteği

Prestijli Katılım
Desteği

Ürün Yerleştirme
Desteği

HİSER Tanıtım
Desteği

HİSER Sektörel
Ticaret Heyeti
Programı Desteği

HİSER Sektörel Alım
Heyeti Programı
Desteği

Fuar Alanı Yapım
Desteği

Sektörel Nitelikli
Uluslararası Yurt İçi
Fuar Organizasyon
Desteği

Yurt Dışı Fuar
Organizasyon
Desteği

Korsanla Mücadele
Giderleri Desteği

Dublaj Veya Altyazı
Giderleri Desteği

Komplikasyon ve
Seyahat Sağlık
Sigortası Desteği

Sağlık Turizmi
İstihdam Desteği

Yabancı Dil Ve Sağlık
Turizmi Eğitimi
Desteği

Sağlık ve Spor
Turizmi Sektörlerinin
Geliştirilmesi Ve
Tanıtılması Desteği

Veri Tabanı Üyelik
Desteği

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

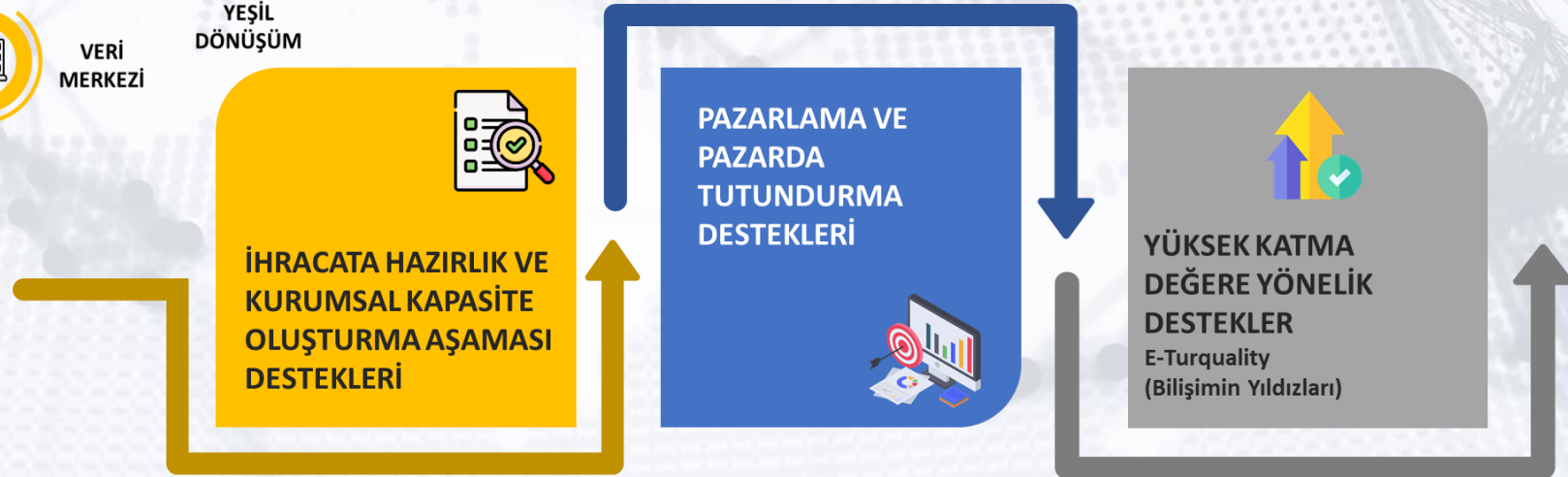
5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörü destek kapsamı genişletilmiştir

KAPSAM – BİLİŞİM ŞİRKETLERİ

Çerçeve mantığı ile bilişim sektörüne yönelik tüm destekler tek bir program altında üç aşamalı bir sistematikte bir araya toplanmıştır.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörüne özgü yeni destekler eklenmiştir

TeknoHızlandırıcı İşbirliği
Kuruluşu Proje Desteği

Uluslararası Katma Değerli
Bilişim Yüklenici Proje
Desteği

Uluslararası Teknoloji
Pazarlama Ofisleri Desteği

Hizmet Pazarlama
Platformlarına Üyelik
Desteği

Veri Merkezi Desteği

Yazılımcılar için
Simülatör/ Test Ekipmanı
Kiralama Desteği

Yurtdışı Arama Desteği

Yurtdışı İhale Desteği

Yurtiçi Fuar Desteği

Yıldız Ofisleri Desteği

Ürün Yerleştirme Desteği

Yurt Dışında Yerleşik
Şirkete Ait
Oyun/Yazılım/Aracılık
Platformu Alımına Yönelik
Danışmanlık Desteği

Patent / Fikri Mülkiyet
Hakkı Alım Desteği

Yazılım/Oyun/Mobil
Uygulama Test Desteği

5449 SAYILI YURT DIŞI LOJİSTİK DAĞITIM AĞLARININ (YLDA) DESTEKLENMESİ HAKKINDA KARAR

YLDA: İşbirliği kuruluşları tarafından yurt dışında kurulan, satın alınan, kiralanan veya hizmet alınan ve ürünlerin dağıtımını ile ilgili depolama, yükleme, boşaltma, sevkiyat, elleçleme, tehlikeli madde hizmetleri, kargo birleőtirme-bölme, soğuk depolama, dağıtım vb. faaliyetlerin kümelendirilerek gerçekleştirilebilmesi için uluslararası taşımacılık ve lojistik amaçlı düzenlenmiőt, farklı taşıma modlarına (karayolu, denizyolu, havayolu ve demiryolu) etkin bağlantıları olan ve en az iki veya daha fazla modlu taşımacılık imkanlarına sahip tesisleri, bu tesisler ile entegre çalışacak dağıtım ağını ve bu ağın işletilmesine yönelik yük konsolidasyonunu sağlayarak uçtan uca tüm lojistik sürecini yönetecek biliőt ve sair sistemlerini ifade eder.

Destek Unsuru	Destek Oranı	Destek Üst Limiti (TL)	Süre/Limit	Ön Onay
İlk Kurulum Desteği (Cep depoların ve bu ağın işletilmesine yönelik Kurulum ,destek, bakım, biliőt sistemleri, teknik donanım ve dekorasyon giderleri, yatırım, ruhsat ve izin giderleri, bunlarla ilgili hukuki danışmanlık giderleri ile YSV kiralınması ve işletilmesi giderleri)	%70	60 Milyon	5 yıl	-
YLDA'ların işletilmesine İliőtin Kira/Ruhsat/Komisyon/Hukuki Danışmanlık Giderleri Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50	24 Milyon	5 yıl	-
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği (Yurtdıőt)	%50	3 milyon	5 yıl	2 ay
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği	%50	1 milyon 200 bin	5 yıl	2 ay
İstihdam Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50 oranında (Maks. 10 kiőt)	4 milyon 800 bin (Maks. Yıllık kiőt başı 600 bin)	-	-
Navlun Borsası Desteği	%60	3 milyon 600 bin	-	-

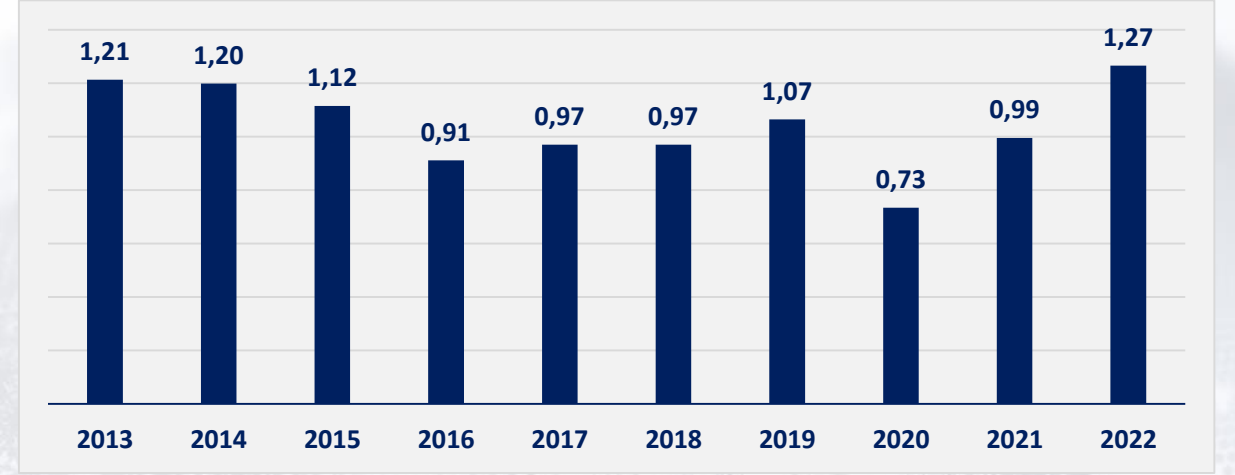
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

HİZMETLER TİCARETİ

➤ Türkiye'nin 2022 yılı küresel hizmet ihracatındaki payı %1,27 düzeyindedir.

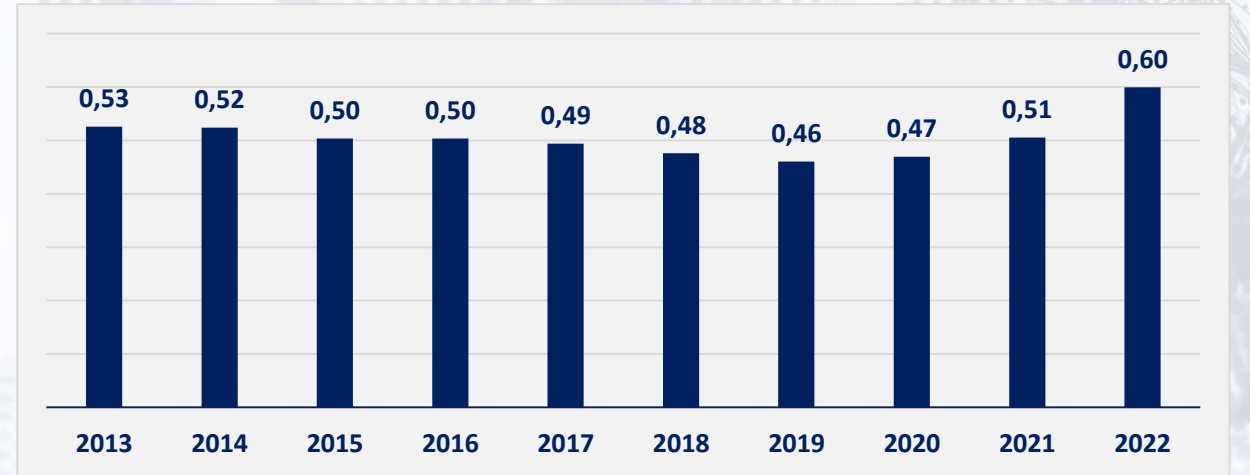
➤ Türkiye'nin 2022 yılı küresel hizmet ithalatındaki payı %0,60 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Hizmet İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

Türkiye'nin Küresel Hizmet İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

Ödemeler Dengesi-Hizmet Kalemleri

Gelir	Temmuz			Ocak-Temmuz		
	Milyon Dolar	2022	2023	Değişim(%)	2022	2023
Hizmetler Geliri	9.441	10.070	6,7	46.104	53.566	16,2
Taşımacılık Geliri	3.677	3.323	-9,6	19.425	20.253	4,3
Seyahat Geliri	4.902	5.339	8,9	20.476	24.260	18,5
İnşaat Geliri	32	17	-46,9	209	310	48,3
Sigorta ve Emeklilik	122	280	129,5	924	2.013	117,9
Finansal Hizmetler Geliri	42	76	81,0	346	545	57,5
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Geliri	19	34	78,9	126	228	81,0
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Geliri	185	251	35,7	1.402	1.680	19,8
Diğer İş Hizmetleri Geliri	236	350	48,3	1.705	2.213	29,8
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Geliri	34	26	-23,5	229	160	-30,1
Resmi Hizmetler Geliri	40	58	45,0	201	291	44,8
Gider	Temmuz			Ocak-Temmuz		
Milyon Dolar	2022	2023	Değişim(%)	2022	2023	Değişim(%)
Hizmetler Gideri	3.190	4.071	27,6	21.972	27.836	26,7
Taşımacılık Gideri	1.504	1.647	9,5	10.317	10.564	2,4
Seyahat Gideri	326	544	66,9	1.953	3.500	79,2
İnşaat Gideri	1	1	0,0	33	13	-60,6
Sigorta ve Emeklilik Gideri	194	349	79,9	1.563	2.904	85,8
Finansal Hizmetler Gideri	107	116	8,4	943	1.130	19,8
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Gideri	240	287	19,6	1.472	1.956	32,9
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Gideri	203	303	49,3	1.433	2.268	58,3
Diğer İş Hizmetleri Gideri	436	596	36,7	3.119	4.008	28,5
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Gideri	25	34	36,0	183	256	39,9
Resmi Hizmetler Gideri	85	93	9,4	572	709	24,0

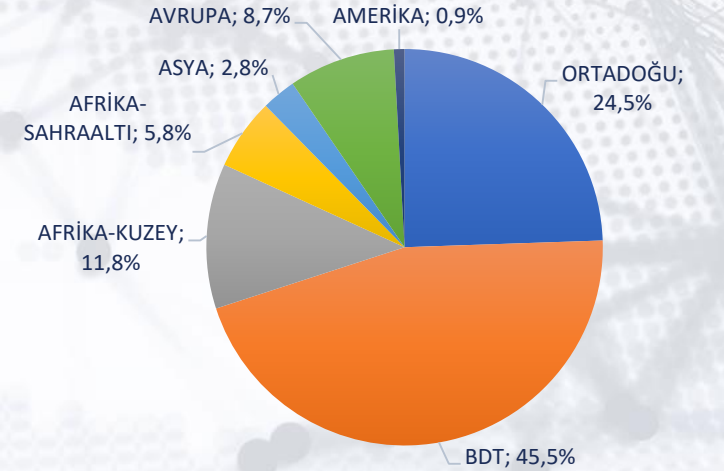
Yurt Dışında Müteahhitlik Hizmetleri

Yıl	Proje Sayısı	Ülke Sayısı	Proje Bedeli (Milyar \$)	Kümülatif Proje Bedeli (Milyar \$)	Ort. Proje Bedeli (Milyar \$)
1971-2002	2.426	48	49,75	49,75	0,00
2003	339	35	6,40	56,15	0,02
2004	477	36	8,63	64,78	0,02
2005	452	33	12,92	77,70	0,03
2006	577	35	22,41	100,11	0,04
2007	613	45	25,64	125,75	0,04
2008	667	39	24,69	150,43	0,04
2009	505	45	20,12	170,56	0,04
2010	632	50	23,30	193,85	0,04
2011	563	51	24,60	218,45	0,04
2012	549	49	31,65	250,10	0,06
2013	438	50	31,22	281,32	0,07
2014	360	54	26,70	308,02	0,07
2015	285	57	23,98	331,99	0,08
2016	223	56	15,08	347,07	0,07
2017	312	52	17,80	364,87	0,06
2018	385	53	22,38	387,25	0,06
2019	539	45	19,67	406,92	0,04
2020	371	42	16,23	423,15	0,04
2021	443	71	30,76	453,91	0,07
2022	492	50	19,11	473,02	0,04
2023	120	35	8,93	481,95	0,07

- Dünyanın en büyük 250 müteahhitlik şirketi listesinde 2020 yılında 40 Türk firması vardır.
- Türkiye, bu bakımdan Çin ve ABD'den sonra 3. sırada yer almaktadır.

Sektörün ekonomiye katkıları: Döviz girdisi, ihracata katkı, istihdama katkı, teknoloji transferi, makina parkına etki, dışa açılma sürecine etki.

Müteahhitlik Hizmetlerinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı
(2023 Temmuz ayı itibarıyla)

■ ORTADOĞU ■ BDT ■ AFRİKA-KUZEY ■ AFRİKA-SAHRAALTI ■ ASYA ■ AVRUPA ■ AMERİKA

(*) 2023 Ocak-Temmuz Dönemi

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

D- YATIRIM ORTAMI

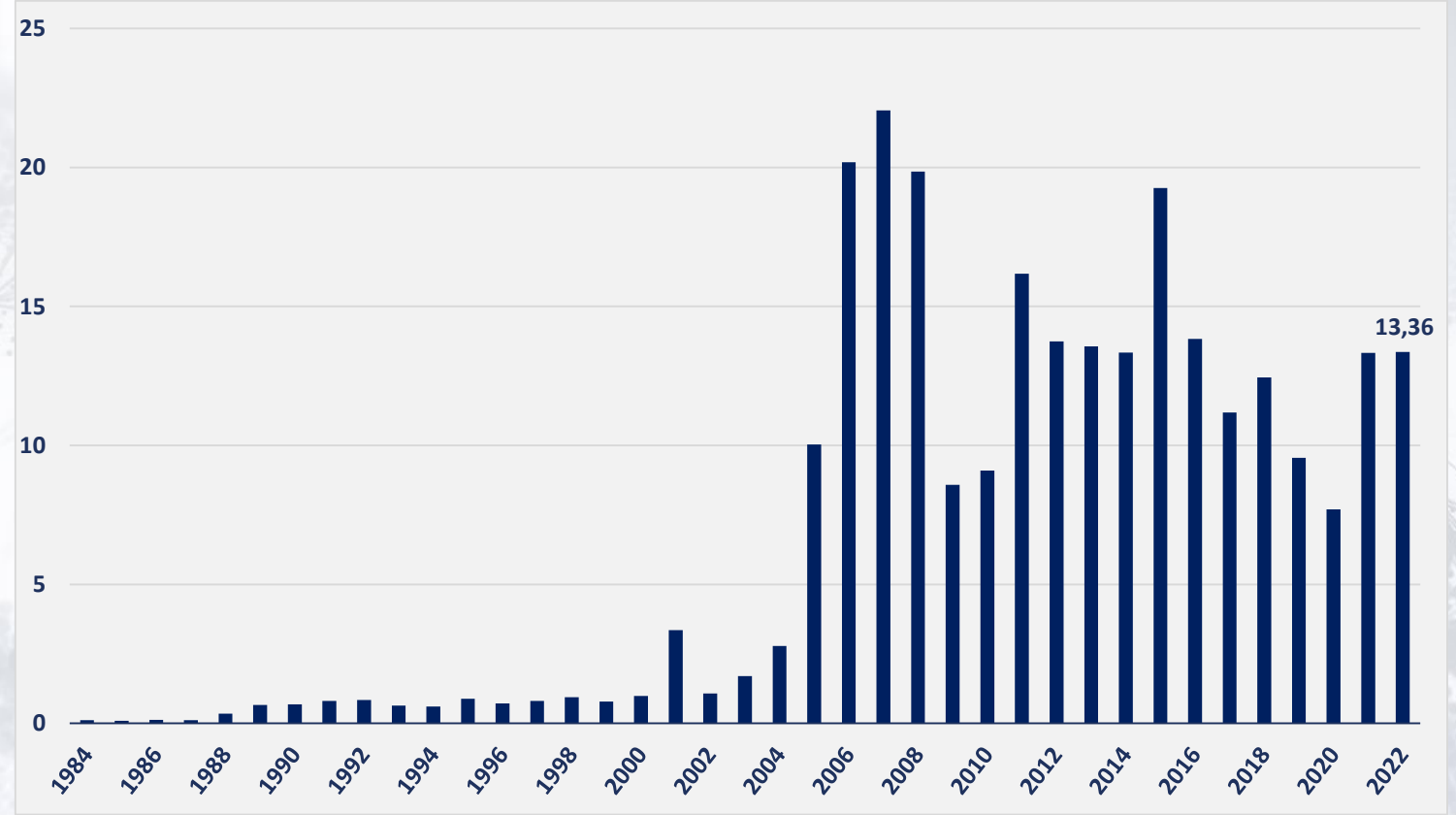
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

1. ABD
2. Almanya
3. Arnavutluk
4. Avustralya
5. Avusturya
6. Azerbaycan
7. B.A.E.
8. Bahreyn
9. Bangladeş
10. Belçika
11. Beyaz Rusya
12. Bosna-Hersek
13. Brezilya
14. Bulgaristan
15. Cezayir
16. Çad
17. Çek Cumhuriyeti
18. Çin
19. Danimarka
20. Endonezya
21. Estonya
22. Etiyopya
23. Fas
24. Filipinler
25. Finlandiya
26. Fransa
27. Gambiya
28. Güney Afrika Cum.
29. Güney Kore
30. Gürcistan
31. Hırvatistan
32. Hindistan
33. Hollanda
34. İngiltere
35. İran
36. İrlanda
37. İspanya
38. İsrail
39. İsveç
40. İsviçre
41. İtalya
42. Japonya
43. K.K.T.C.
44. Kanada
45. Karadağ
46. Katar
47. Kazakistan
48. Kırgızistan
49. Kosova
50. Kuveyt
51. Letonya
52. Litvanya
53. Lübnan
54. Lüksemburg
55. Macaristan
56. Makedonya
57. Malezya
58. Malta
59. Meksika
60. Mısır
61. Moğolistan
62. Moldova
63. Norveç
64. Özbekistan
65. Pakistan
66. Polonya
67. Portekiz
68. Romanya
69. Ruanda
70. Rusya
71. Sırbistan
72. Singapur
73. Slovakya
74. Slovenya
75. Sudan
76. Suriye
77. Suudi Arabistan
78. Tacikistan
79. Tayland
80. Tunus
81. Türkmenistan
82. Ukrayna
83. Umman
84. Ürdün
85. Venezuela
86. Vietnam
87. Yemen
88. Yeni Zelanda
89. Yunanistan

- 1984-2002 döneminde 14,6 milyar ABD doları olan doğrudan yabancı yatırım tutarı, 2003-2022 döneminde kümülatif olarak 251,8 milyar dolara ulaşmıştır.
- Doğrudan yabancı yatırımlarda 2022 yılı Temmuz ayında 692 milyon dolar giriş yaşanırken 2023 yılı Temmuz ayında 827 milyon dolar giriş yaşanmıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyar ABD Doları)

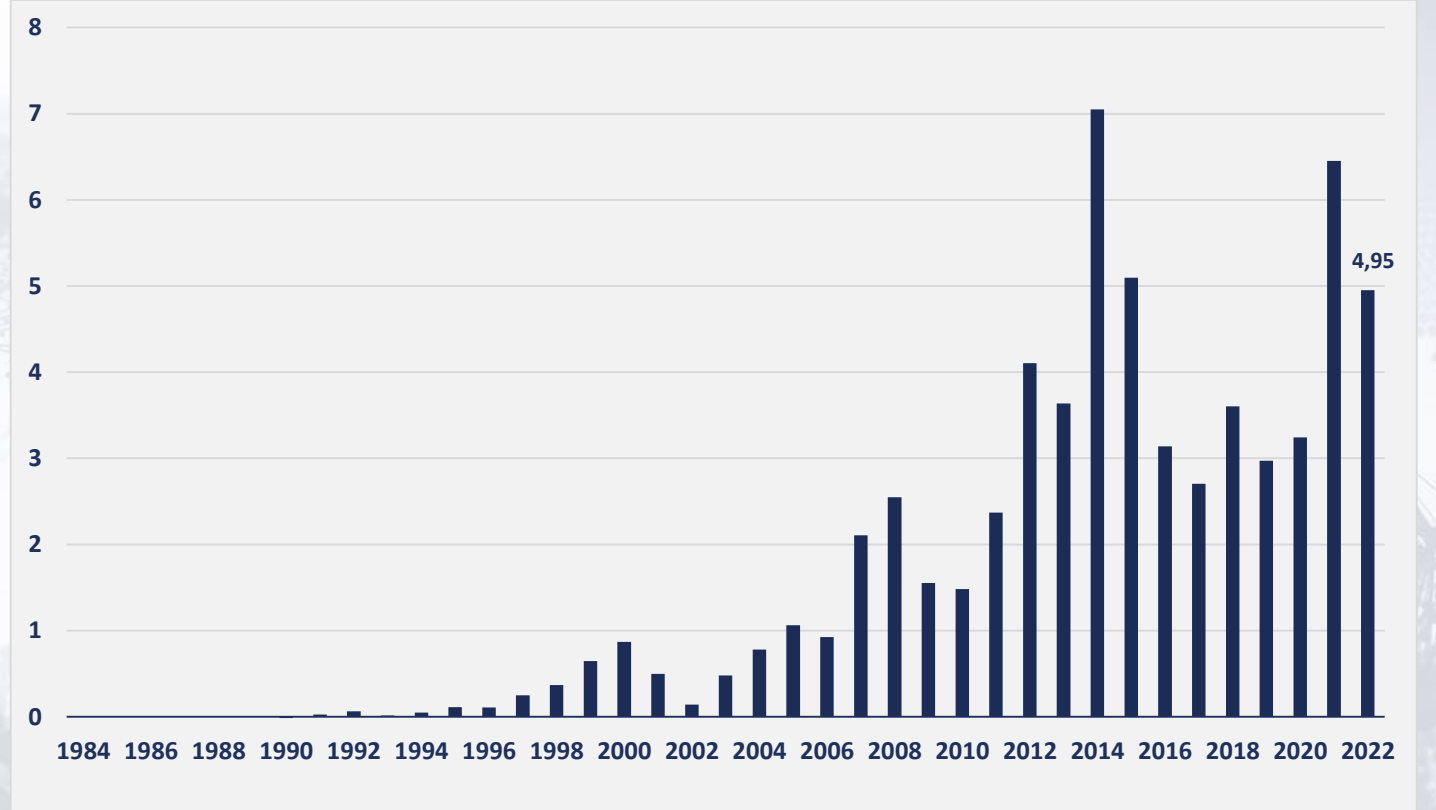
Kaynak: TCMB

- Türk yatırımcıların yurt dışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların toplamı, 2003'ten 2022 yılına kadar kümülatif olarak 60,2 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.
- 2023 yılı Temmuz ayında yurt dışına doğrudan yatırımlar bir önceki yılın aynı ayına göre %9 artış ile 435 milyon dolar olmuştur.

Yurt Dışına Doğrudan Yatırımlar (Milyar ABD Doları)

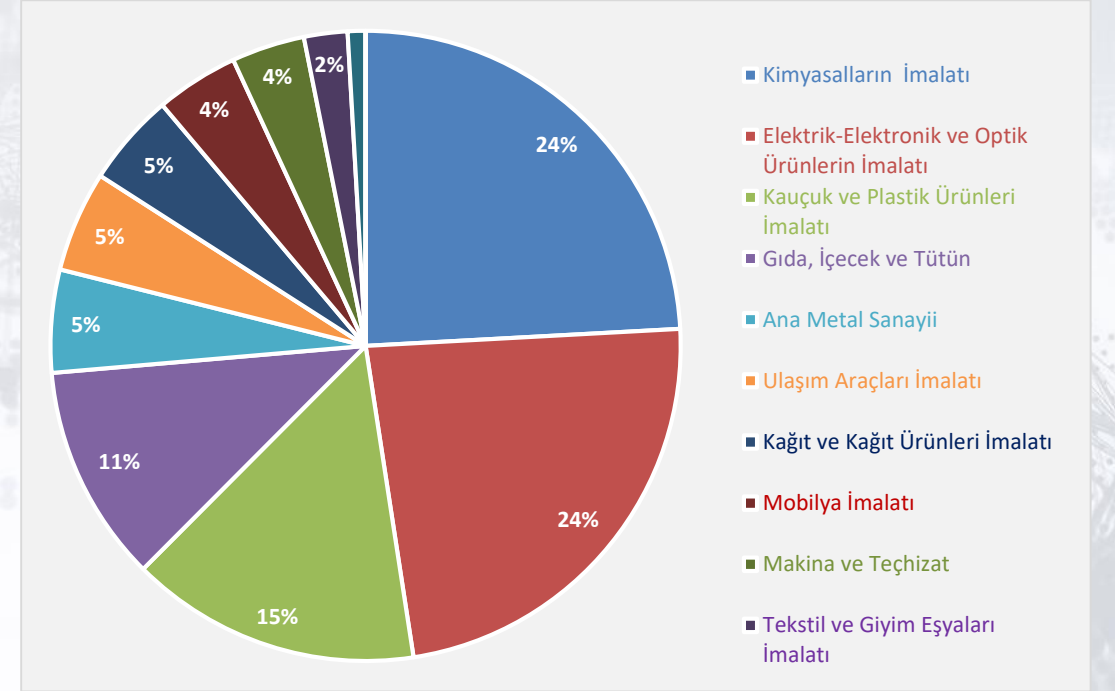
Kaynak: TCMB

Yabancı Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımı

Milyon Dolar (\$)	Yıllık		Ocak-Temmuz	
	2021	2022	2022	2023
TARIM SEKTÖRÜ	148	107	39	29
SİNAİ SEKTÖRÜ	1.850	2.134	1.057	1.424
Madencilik ve taş ocaklığı	65	185	83	177
İmalat	1.655	1.589	904	986
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	129	360	70	261
Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	1	0	0	0
HİZMETLER SEKTÖRÜ	5.100	4.550	3.050	1.538
TOPLAM	7.098	6.791	4.146	2.991

İmalat Sanayisinde Alt Sektörlerin Payı (%)
(2023 Ocak-Temmuz)

Kaynak: TCMB

Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) Ülkelere Göre Dağılımı

Sıra*	Ülkeler	2022 DDY	2023 DDY	2023 DDY
		(Milyon Dolar)	Temmuz (Milyon Dolar)	Ocak-Temmuz (Milyon Dolar)
1	Hollanda	864	201	770
2	Almanya	697	83	250
3	İngiltere	401	51	104
4	İtalya	260	46	56
5	Japonya	80	37	64
6	İrlanda	371	20	183
7	Singapur	27	14	24
8	Amerika Birleşik Devletleri	256	12	80
9	Çin	83	10	28
10	Güney Kore	59	8	9
11	Lüksemburg	295	6	78
12	Kazakistan	0	6	8
13	Belçika	82	4	150
14	Virgin Adaları (İngiliz)	0	4	4
15	İspanya	1.592	3	53
16	İsveç	20	3	8
17	İsviçre	738	3	54
18	Hong Kong	50	3	40
19	Rusya	24	1	361
20	Birleşik Arap Emirlikleri	273	1	313
LİSTE TOPLAMI		6.172	516	2.637
TOPLAM		6.791	521	2.991

*Sıralama 2023 Temmuz ayına göredir.

Kaynak: TCMB

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

E- SERBEST BÖLGELER

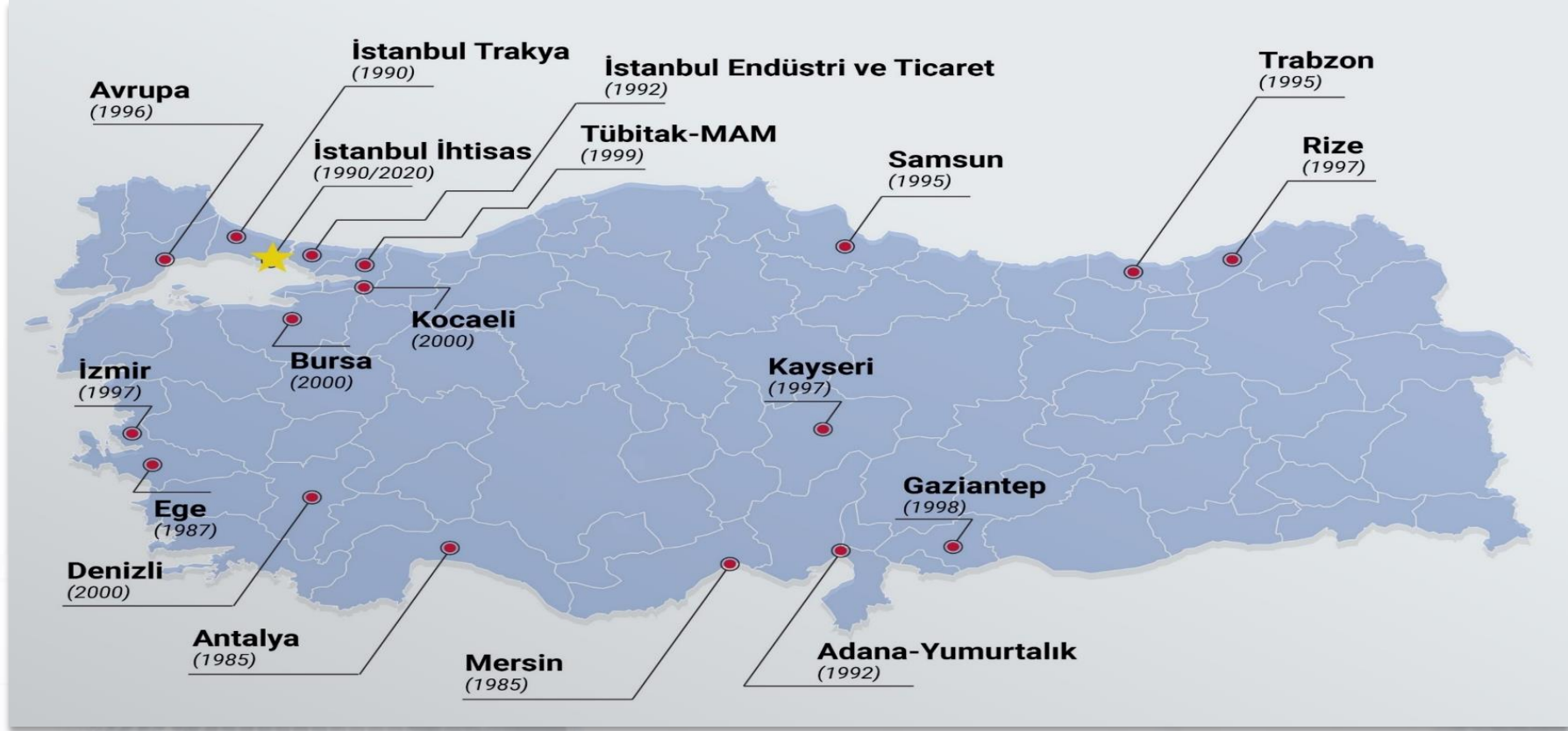

Serbest Bölgelerin Sağladığı Avantajlar

- Üretici Kullanıcılar İçin Vergi Avantajlarından Yararlanma İmkânı
- Orta ve Uzun Vadede Geleceği Planlayabilme İmkânı
- Kâr Transferi İmkânı
- Ticaret Kolaylığı İmkânı
- Gümrük Vergisi Prosedüründen Arındırılmış Ticari Faaliyet İmkânı
- AB ve Gümrük Birliği Kriterlerinin Gerektirdiği Serbest Dolaşım Belgelerinin Temini İmkânı
- Eşitlik Prensibi
- Zaman Kısıtlaması Bulunmaması
- Pazar İhtiyaçlarına ve Şartlarına Göre Serbestçe Belirlenecek Ticari Faaliyet İmkânı
- Gerçekçi Bir Enflasyon Muhasebesi İmkânı
- Yerli ve Yabancı Tüm Pazarlara Erişim İmkânı
- Azaltılmış Bürokratik Prosedür ve Dinamik İşletme Yönetimi
- Stratejik Avantaj
- Her Türlü Ticari ve Sınai Faaliyete Uygun ve Ucuz Altyapı İmkânı
- Tedarik Zinciri İmkânlarından Yararlanma Kolaylığı

Serbest Bölgeler

- 18 Serbest Bölgede 2023 yılı Temmuz ayı itibarıyla 93.240 kişilik istihdam sağlanmıştır.
- Batı Anadolu Serbest Bölgesi 08.09.2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 4482 sayılı Karar ile ilan edilmiş olup; bölgeyi kurup işletmekle yetkilendirilen Batı Anadolu Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi A.Ş. tarafından bölgenin faaliyete geçirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına başlanmıştır.

İhtisas Serbest Bölgeleri

- Ülkemizin Ar&Ge, katma değer ve yüksek teknoloji içerikli mal ve hizmet ihracatı payının artırılması amacıyla Bakanlığımızca İhtisas Serbest Bölgeleri projesi hayata geçirilmiştir.
- Bu kapsamda, 20/02/2020 tarihinde İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi ilan edilmiştir.
- İhtisas Serbest Bölgelerinde 2635 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yazılım ve bilişim sektöründe olgunlaşmış ve ihracata yönelmek isteyen Ar&Ge yoğun, yüksek katma değerli, inovasyon ve teknoloji odaklı yatırımlara daha geniş imkânlar ile istihdam ve kira destekleri sağlanmaktadır.
- Bu bölgelerde yazılım ve bilişim sektörlerinde yapılacak yatırımlar öncelikli yatırım konuları arasına alınmış ve 5. bölge yatırım teşviklerinden yararlanmaları sağlanmıştır.
- Önümüzdeki dönemde de katma değerli ve yüksek teknoloji içeren farklı sektörlerde yeni İhtisas Serbest Bölgeleri'nin hayata geçirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.

Serbest Bölgelerin Ticaret Hareketleri (Milyon ABD Doları)

Milyon Dolar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yurt içinden Bölgelere	2,887	2,732	2,205	2,125	2,376	2,563	2,665	2,574	3,466	3,808
Bölgelerden Yurt dışına	7,701	7,958	7,494	7,041	7,525	8,147	7,978	7,727	9,755	11,431
Yurt dışından Bölgelere	7,490	7,059	6,550	5,868	6,404	6,453	5,633	7,028	7,073	11,155
Bölgelerden Yurt içine	5,162	4,683	4,012	3,999	4,073	3,766	3,379	4,729	4,325	6,430
*TOPLAM TİCARET HACMİ	23,240	22,432	20,261	19,033	20,378	20,929	19,656	22,058	24,618	32,823

Kaynak: Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü

*Ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı

- 2023 yılı Ocak-Ağustos döneminde serbest bölgelerde gerçekleşen ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı 20,6 milyar dolar olmuştur.

Serbest Bölgelerde Sektörel Yoğunlaşma

İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi	Hizmet ve Yazılım
Antalya Serbest Bölgesi	Yat İnşa, Medikal
Kocaeli Serbest Bölgesi	Gemi İnşa
Avrupa Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Mersin Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Bursa Serbest Bölgesi	Otomotiv
İzmir Serbest Bölgesi	Deri
TÜBİTAK – MAM Teknoloji Serbest Bölgesi	AR&GE
Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	Gemi Tamir ve Bakım

F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticari İlişkiler

➤ İkili Ticari İlişkiler

Avrupa, Asya-Pasifik, Avrasya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Sahra Altı Afrika, Amerika

➤ Bölgesel Ticari İlişkiler

AB, EİT, D8, KEİ, İİT, İSEDAK, Türk Devletleri Teşkilatı

➤ Çok Taraflı Ticari İlişkiler

DTÖ, G20

Serbest Ticaret Anlaşmamız Olan Ülkeler

1. EFTA (Norveç, İsviçre, İzlanda, Liechtenstein) (1992)
2. İsrail (1997)
3. Makedonya (2000)
4. Bosna Hersek (2003)
5. Filistin (2005)
6. Tunus (2005)
7. Fas (2006)
8. Mısır (2007)
9. Arnavutluk (2008)
10. Gürcistan (2008)
11. Karadağ (2010)
12. Sırbistan (2010)
13. Şili (2011)
14. Güney Kore (2013)
15. Morityus (2013)
16. Malezya (2015)
17. Moldova (2016)
18. Faroe Adaları (2017)
19. Singapur (2017)
20. Kosova (2019)
21. Venezuela (2020)
22. Birleşik Krallık (2021)
23. Pakistan*
24. Katar*
25. Lübnan*
26. Sudan*
27. Ukrayna*
28. Birleşik Arap Emirlikleri*

(*) İç onay sürecinde

Serbest Ticaret Anlaşması Müzakeresi Devam Eden Ülkeler

Aktif Müzakereler

1. Japonya
2. Tayland
3. Endonezya

Diğer Müzakereler

1. Meksika
2. Ekvator
3. MERCOSUR
4. Peru
5. Kolombiya
6. Kamerun
7. Körfez İşbirliği Konseyi
8. Cibuti
9. Seyşeller
10. Somali

G-20 Dönem Başkanlığı

- G20 ülkeleri ABD, Almanya, Arjantin, Avrupa Birliği, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye'den oluşmaktadır.
- G-20 ülkeleri, dünya ekonomisinin %80'ini; küresel ticaretin %75'ini ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisini temsil etmektedir.
- G-20 Dönem Başkanlığı her sene bir üye ülke tarafından yürütülmektedir. 2020 yılında Dönem Başkanlığını Suudi Arabistan yapmıştır. 2021 yılında G-20 Dönem Başkanlığını İtalya yürütmüştür. 2022 yılında Dönem Başkanlığını Endonezya yürütmüştür. 2023 yılında ise G-20 Dönem Başkanlığını Hindistan yürütmüştür.

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT)

Üye Ülkeler	
	Azerbaycan
	Kazakistan
	Kırgızistan
	Özbekistan
	Türkiye
Gözlemci Ülkeler	
	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
	Macaristan
	Türkmenistan

Üye ve Gözlemci Ülkelerin Ekonomik Göstergeleri (2022)

Ülkeler	GSYH (Milyar \$)	Reel GSYH Artış Oranı(%)	Mal İhracatı (Milyar \$)	Mal İthalatı (Milyar \$)
Üye Ülkeler				
Azerbaycan*	69,9	4,6	40,8	13,5
Kazakistan*	225,8	3,2	84,4	50,0
Kırgızistan*	11,1	7,0	2,3	4,3
Özbekistan*	80,4	5,7	19,3	30,7
Türkiye	905,5	5,6	254,2	363,7
Gözlemci Ülkeler				
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti**	3,4	4,0	0,1	1,3
Macaristan*	168,3	4,9	148,9	158,0
Türkmenistan*	78,0	1,8	10,6	4,0

Kaynak: Trademap, IMF, Kıbrıs Türk Ticaret Odası, KKTC Merkez Bankası, Türk Cumhuriyetleri Ekonomik Görünümü

*Tahmin Verileri

**2021 yılı verileri

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı

Hâlihazırda **119** ülke, **179** Merkezde (**3**'ü Daimi Temsilcilik) **217** Ticaret Müşaviri/Ataşesi görev yapmaktadır.